

Högskolan i Halmstad
Programmet för Sociologi och Socialt utvecklingsarbete
Sociologi 61-90 hp
Kandidatuppsats VT 2011

Att lyssna till pappors röster

En kvalitativ studie av pappors upplevelser kring att befinna sig i vårdnadstvist

Författare:
Disa Andius
Amna Puskar

Handledare: Åke Nilsén

Titel: **Att lyssna till pappors röster**
- En kvalitativ studie av pappors upplevelser kring att befinna sig i vårdnadstvist

Författare: Amna Puskar & Disa Andius

Handledare: Åke Nilsén

Examinator: Christopher Kindblad

Utbildning: Programmet för sociologi och social utvecklingsarbete, VT11
Högskolan i Halmstad

Metod: kvalitativ metod, halvstrukturerade intervjuer

Abstract

This study highlights the problematic situation fathers encounter when they require help and support in a custodial dispute. Previous research shows the emergence of a new, more involved father. In the light of this earlier research, this study will show a father that is willing to fight for his rights to be a present and engaged parent in the case of a separation from the mother. The aim was to analyze the subjective perceptions of five fathers in custodial dispute. This analysis did not only show how they perceive their role as a father and their masculinity but also the way they feel about the help they got from social services and other institutions. The fathers show feelings of subordination and discrimination of their parenthood compared to the one of the mother's; as a result of the treatment they got from social services and other institutions.

Sökord: masculinity, fatherhood, custodial dispute, stigma, social services

Förord

Vi har förstått innebörden av att hitta en drivkraft så stark att man fortsätter kämpa trots motgångar och oförståelse. Drivkraften är någonting som vi känt vara viktigt för oss att kunna övervinna de hinder och motgångar som uppstått under vårt arbete. Det största är att hitta något man brinner för, som gör att man strävar vidare för att få upprättelse ifrån kritik och oförståelse. Vi tror att det även är det som sporrat de pappor vi har intervjuat och att det är deras motivation till att fortsätta kämpa för sin rätt att få vara med sina barn. Den drivkraft som finns inom papporna har speglats tillbaka på vårt sätt att arbeta; att alltid fortsätta kämpa fast man kanske motarbetas och ifrågasätts. När papporna beskriver känslan av att konstant motarbetas av myndigheter och omgivningen, upplever vi bekräftande känslor av den existerande ojämlikheten i samhället. Det krävs enorm styrka och vilja för att orka kämpa vidare i processen för att bekämpa den ojämlikhet som pappor möter i samband med en vårdnadstvist. Men de har inget val, för de gör det av kärlek för sina barn.

Vi har inte heller något val, för vi tror på att den bild som finns av pappor i vårdnadstvist definitivt behöver förändras, och genom vårt arbete kanske man är en liten bit på väg.

Pappornas drivkraft är deras barn.

Vår drivkraft är vårt brinnande intresse för pappornas utsatthet.

Fremst vill vi tacka de pappor som så öppen hjärtat delat med sig av sina liv och upplevelser, som både innehållit styrka och gripande trauma men även enormt mod. Utan er hade vi inte kunnat slutföra vårt arbete med uppsatsen. Er kunskap är någonting som har berört oss och kommer förhoppningsvis också beröra andra. Tack!

Vi vill även tacka Markus på Pappamanualen som inte bara har hjälpt oss med kontakten med andra pappor utan även väglett oss med vidare kunskap om hur vi ska bemöta och ta oss an detta känsliga ämne. Tack!

Ett stort tack även till Pelle Billing som har visat stort intresse för vår uppsats och som dessutom ledde oss till Markus. Det tillmötesgående sätt och förståelse som du har visat oss, gav oss insikt i vilken väg vi skulle gå. Tack!

Slutligen vill vi tacka vår handledare Åke Nilsén som väglett oss i att formulera och strukturera våra tankar, för att på bästa sätt få fram dem i vår uppsats. Tack!

Disa & Amna, Halmstad maj 2011

Innehållsförteckning

Inledning	6
Syfte.....	7
Problemformulering	7
Disposition.....	7
Bakgrund	8
Vår förförståelse	8
Vårdnadstvist	9
Deltidspappor.....	10
Tidigare forskning	10
Männens utsatthet	10
Synen på pappor.....	12
Teoretiska ansatser	13
Papparoll.....	13
Manlighet och Maskulinitet.....	14
Hegemoni.....	15
Stigma.....	15
Social interaktion.....	16
Metod	16
Tillvägagångssätt.....	16
Urval	18
Etiska perspektiv.....	18
Validitet	19
Kritik av metodval.....	19
Presentation av intervjupersoner	21
Resultat	22
Inledning.....	22

Männens upplevelser kring sin egen bakgrund	22
Familj och uppväxt	23
Hur uppväxten och öppenheten präglat papporna.....	24
Papparollen kontra mansrollen	25
Ifrågasättandet av papparollen.....	27
Upplevelserna kring bemötandet och hjälpen de fått i samhället.....	28
Bemötande	28
Hjälpen.....	30
Skillnaden mellan pappa och mamma	33
Analys	35
Inledning.....	35
Männens upplevelser kring sin egen bakgrund	35
Papparollen kontra mansrollen	37
Ifrågasättandet av papparollen.....	39
Upplevelserna kring bemötandet och hjälpen som de fått i samhället	40
Bemötande	40
Hjälpen.....	41
Skillnaden mellan pappa och mamma	43
Avslutande reflektioner	44
Slutsats.....	44
Diskussion	45
Källhänvisningar	
Bilaga 1: Intervjuguide	

Inledning

Den situation som pappor hamnar i under en vårdnadstvist, kan utmynna i en social problematik, när samhället och dess myndigheter inte har förmåga att bemöta och hjälpa dem på rätt sätt.

Att vi ser det som ett socialt fenomen med mycket problematik har att göra med den förförståelse som vi bär med oss. Vi har tidigare arbetat med ett projekt som handlade om myndigheters och organisationers arbete kring att hjälpa och stötta män i kris. Under detta projekt låg fokus på det organisatoriska bakom kriscentrum för män och deras roll i att bemöta män på rätt sätt. De intervjuer som vi utförde då, öppnade våra ögon för en problematik som inte syns i samhället; mannens utsatthet och samhällets oförmåga att tro på honom i kris-situationer.

Denna problematik blev vår drivkraft till att börja lyssna på männens röster, höra deras subjektiva berättelser om att befinna sig i en kris-situation och söka hjälp för denna. Vi kände att all den forskning och allt det arbete som läggs på att hjälpa kvinnor i sådana här situationer, kan leda till att männens röster inte kommer fram och i värsta fall glöms bort. Den mentalitet som finns i samhället menar på att det som inte syns, finns inte. Vi vet att dessa män finns och att de vill synas! Det är dags att låta dem få komma till tals, men framför allt är det dags för samhället att tillåta män få axla den papparoll som de så uppenbarligen vill ha och behöver.

”Männen ropar på barnen! Männen själva upplever sig trovärdiga som fäder men bemöts inte alltid som trovärdiga av det omgivande samhället!” (Lennéer-Axelsson, 1989, s 32)

I sken av den förändring av vårdnadslagen som kom ut 2006, vilket innebar att det blev lättare att få enskild vårdnad, kan det möjligtvis finnas många föräldrar som förlorar rätten till umgänge med sina barn. (www.dn.se, 2010) Vi upplever att mammor redan har ett försprång när det gäller rättigheter till barnen, och i och med denna förändring kan man reflektera över de nackdelar lagändringen innebar för papporna.

Det svenska samhället idag anses vara jämlikt och jämställt. Vi som sociologer vill visa att i vissa situationer påverkas individer av de rådande könsfördelningsnormer som finns i samhället. Människan förväntas att agera och handla utifrån specifika mönster som samhället skapat utifrån en genusordning. Denna genusordning som gäller trycker på vad som är kvinnligt respektive manligt, och detta skapar normer som sätter en press på människan att

anamma de egenskaper som tilldelats dennes specifika kön. De rådande normerna innebär för mannen att han har möjlighet att ta en maktposition i de flesta områden i samhället. (Connell, 1995) När mannen ställs inför denna norm och väljer att inte anamma vissa egenskaper inom denna, så kan det leda till ett påtagligt stigma som blir svårt för mannen att handskas med. Vi ser det vara sociologiskt relevant att undersöka vad som händer när en individ, specifikt mannen, går ifrån dessa normer och väljer att göra någonting som inte förväntas av honom. Det sociala fenomenet vi intresseras av är när männen hamnar i vårdnadstvist och söker hjälp och stöd. Hur ser det bemötandet ut som de får av samhället, men framför allt av de myndigheter de söker sig till? Genast blir det intressant att se hur mannen mår och känner sig när han går igenom denna process, men även hur han blir bemött i en kris som vårdnadstvist.

Syfte

Syftet med uppsatsen är att lyfta fram den problematik som uppstår hos papporna, som vi har valt att intervjua, när de söker hjälp och stöd i en vårdnadstvist. Det är viktigt för oss att visa på att dessa pappor existerar och att de är i stort behov att bli hörda och få ett rättvist bemötande men att de framför allt vill vara närvarande och delaktiga fadersfigurer i sina barns liv.

Vår förhoppning är att kunna skapa en ny, fördjupad kunskap om dessa pappors upplevelser kring att befinna sig i vårdnadstvist men även hur hjälpen och bemötandet av dem sett ut i samhället.

Problemformulering

- Hur påverkas den manliga identiteten hos pappor i vårdnadstvister?
 - Hur upplever män sin papparoll i vårdnadstvist?
- Anser de pappor som vi intervjuat att hjälpen för pappor i vårdnadstvist är tillräcklig?

Disposition

Vår uppsats inleds med ett avsnitt där vi har valt att titta på den bakgrund som finns till vårt ämne. Vi beskriver tidigare forskning, historik och centrala begrepp för att lägga fram en bild av hur vi vill angripa vårt sociala fenomen och dess problematik.

Vidare i nästa avsnitt lägger vi fram de teorier och begrepp vi ser att vi behöver använda oss av i analysen, för att på ett rättvist sätt tolka det vi har sett i vår empiri. Vi beskriver teorierna samtidigt som vi kontextualiserar dem i enlighet med de analyser vi har gjort. I avsnittet

därefter diskuterar vi vårt metodval, där vi beskriver de olika infallsvinklar vi har valt att använda oss av för att komma åt problematiken i vår forskning.

Innan vi introducerar vårt resultat får läsaren en beskrivning av de män vi har intervjuat.

Männen presenteras för att ge en liten inblick i deras situation i relation till den vårdnadstvist de har gått eller går igenom. Resultaten, som följer i avsnittet därefter, behandlar det som vi har tagit del av under våra intervjuer genom att levande citat har plockats ut. För att det man läser ska vara strukturerat har vi valt att tematisera vår empiri och därför blir resultatet lätt att följa och förstå. De teman som har tagits fram baseras i de gemensamma nämnare vi kunnat se i pappornas berättelser.

I vår analys, i följande avsnitt, har vi använt oss av samma teman som i resultatavsnittet. Detta för att följa en bra struktur för att vidare kunna visa på vår tolkning i kontext med de teorier som vi förklarat i teoriavsnittet.

Det slutliga avsnittet i uppsatsen baseras på en sammanfattning av våra egna reflektioner av de resultat och den analys vi kommit fram till genom vår empiri. Här diskuterar vi även vad vi anser behöver förändras och utvecklas i forskning och praktik inom vårt ämne.

Bakgrund

Vår förförståelse

I vårt projektarbete "Män i kris: Vart ska de ta vägen?" (HT-2010) arbetade vi med att undersöka Kriscentrum för män och deras bemötande av män. Vi såg inte bara att det inte finns tillräcklig med hjälp för män att få, men även att det finns många förutfattade meningar i samhället om att män inte behöver hjälp. Under vår tid med projektarbetet undersökte vi huvudsakligen hur det organisatoriska fungerar på olika kriscentrum i Sverige, vilket ledde fram till att vi kunde lägga fram förslag på hur vi såg att Kriscentrum för män bör fungera. I vårt arbete förstod vi att det största problemet inte var att det inte fanns någonstans att vända sig som man, men mer att när männen till slut vände sig till olika myndigheter inte fick någon förståelse för deras problem och ofta stämplades som antingen våldsamma eller svaga.

"Det finns väldigt tydliga normer för hur en man skall vara och därför blir det väldigt viktigt att upprätthålla dessa normer för att inte bli stigmatiserad. En man som väljer att söka hjälp, tror vi anses vara en svag individ enligt samhällets normer." (Projektarbete, hösten 2010, s.5)

Under arbetets gång växte vårt intresse för mäns subjektiva upplevelser av hjälpen fram. Vårt projektarbete fokuserade inte på denna aspekt, men med de intervjuer vi gjorde med insatta personer i ämnet förstod vi vikten av att börja lyssna på männens röster.

Detta projektarbete är det arbete som är grundstenen för vår förförståelse för män i kris-situation, och det var redan under denna undersökning av Kriscentrum för män som vi började fundera över männens utsatthet. Dessa tankar och diskussioner ledde till utvecklandet av en problemformulering, men även framväxten av ett brinnande intresse för att synliggöra den oförståelse och okunskap som finns i samhället gentemot män i kris.

Vårdnadstvist

Som det ser ut idag, och så som vi har upplevt det, kring den hjälp som finns att tillgå pappor i vårdnadstvist, så är det framför allt statliga myndigheter som papporna har kontakt med. Dels med socialförvaltningen som arbetar med vårdnadsfrågor men även med rättsväsendet när det kommer till frågan om vårdnadstvisten.

Varje år separerar eller skiljer sig ungefär 30 000 föräldrapar, vilket berör cirka 46 000 barn. Oftast väljer de föräldrar som skiljer sig eller separerar att dela på vårdnaden; alltså att ha gemensam vårdnad: *”så är fallet för 96 procent av barnen med tidigare gifta föräldrar och 89 procent av barnen vars föräldrar inte varit gifta med varandra”* (Schiratzki 2008, s. 39). Bara ett fåtal skilsmässor och separationer leder till att vårdnaden av barnet/n måste avgöras i domstol, på grund av de jobbiga konflikter som föräldrarna genomgår. Det rör sig om ca 500 föräldrapar per år (ibid.).

Socialstyrelsens (2006) broschyr ”Att skiljas när man har barn” beskriver en separation som en process med stora förändringar och jobbiga beslut för alla inblandade, framför allt för de relationer där det ingår gemensamma barn. Det är många bitar som rent praktiskt måste lösas, bland annat var barnet/n skall bo och vilken förälder barnet/n ska umgås med (www.socialstyrelsen.se). Vanligast är att barnet bor hos mamman och inte hos pappan.

Svensk rätt har som mål att döma till gemensam vårdnad när det kommer till vårdnadstvist, vilket innebär att föräldrarna delar ansvaret för barnet/n och att de ska ta gemensamma beslut när det kommer till barnet/n uppfostran. Detta måste inte betyda att barnet ska bo lika tid hos båda föräldrarna, föräldrarna bör tillsammans besluta hos vem barnet/n ska bo, och vilken förälder som får umgängesrätt. Många separerade föräldrar har möjligheten att ha ett samarbete kring barnen som är funktionellt. Vissa föräldrar som går igenom en separation har svårt att komma överens om vårdnaden om barnet/n, och i många av dessa fall får

socialtjänsten kopplas in. Det kan leda till en vårdnadstvist som är svår för föräldrarna, men främst barnen. Istället för att samarbeta har föräldrarna svårt att komma överens, och i många fall leder till smutskastning mellan föräldrarna som kan innebära falska anklagelser av olika slag (ibid.).

Statistik som finns att tillgå i ämnet vårdnadstvist är begränsad. Den statistik vi har hittat handlar mest om var och hur mycket barnen bor hos respektive förälder, men visar inte på några förhållanden runtomkring boendesituationen. Socialstyrelsen gör just nu en kartläggning över vilka sätt vårdnadslagsändringen från 2006 påverkar enskilda föräldrar i vårdnadstvist. Den kartlägger även socialtjänstens arbete. Denna beräknas vara färdig i slutet av 2011. (www.socialstyrelsen.se)

Deltidspappor

En separation för pappor innebär i stor utsträckning, i jämförelse med mamman, att de inte får ha barnen stadigvarande boende hos sig. Deras roll som pappa kommer inte längre vara på heltid, de blir så att säga deltidspappor. En sådan slags relation till sina barn kan innebära att pappan genomgår konstanta separationsprocesser, och pappans bild av sig kan komma att bli bräcklig. Forskning har visat att deltidspappor i stor utsträckning mister kontakten med sina barn eller bara träffar dem sporadiskt (Berg & Johansson, 1999). Köns polariseringen förstärks i och med en separation och oftast till mannens nackdel. Berg & Johansson (1999) menar att föräldrar som har barn tillsammans bör diskutera hur man vill lösa situationen kring barnen vid en eventuell separation. Vidare anser de att fäderna måste reflektera över sin papparoll för att motarbeta en eventuell marginalisering vid en separation från modern. En marginalisering som fäder idag faktiskt utsätts för. En sådan reflektion kan medföra en förändrad syn på sin egen manlighet. Berg & Johansson (1999) hävdar att dagen då män och kvinnor ses som likvärdiga föräldrar och vårdnadshavare, endast vid en sådan utveckling kommer utgången av vårdnadstvister se annorlunda ut; alltså mer jämlik (ibid.).

Vi anser att i den litteratur som vi har tagit del av, uppmärksammas pappans perspektiv väldigt lite i jämförelse med mammans vid en separation.

Tidigare forskning

Männens utsatthet

I artikeln ”The myth of the 'battered husband syndrome'” tycker Jack C. Straton (1994) att människor bör visa sympati för män som blir utsatta för våld av kvinnor, men hävdar och föreslår att hjälpmedlen endast bör läggas på kvinnor som misshandlas av sina män. Han

anser att manlig utsatthet är ett så litet problem i samhället, och att man inte bör distraheras av det. Straton (1994) är av en sådan åsikt eftersom han ser att män inte brukar ha svårigheter att få sina behov mötta. Han menar att om problemet verkligen existerade, så borde vi ha hört talas om det mer. Han menar mer eller mindre att det är en myt, och därför behövs det inte heller forskas mer om det.

Todd Migliaccio (2001) hävdar i artikeln "Marginalizing the battered male" att de åsikter som Straton (1994) skriver om i sin artikel baseras på teorier om det patriarkala samhället, där männen endast ses som de med samhällslik makt och att de är de enda som slår. Migliaccio (2001) tror att det kan komma att leda till katastrofala konsekvenser i samhället om forskare inte använder förklaringsmodeller som ser möjligheten att kvinnor kan vara våldsutövare. De män som blir misshandlade av sina flickvänner eller fruar, och väljer att berätta om detta, löper risken att bli stigmatiserade eftersom de inte passar in i normen av vad en man bör vara. Deras ageranden passar inte in i den hegemoniska maskuliniteten (Migliaccio, 2001).

Artikeln är en studie över vad män som lever i våldsamma relationer går igenom när det gäller deras känslor kring identitet och maskulinitet. Det empiriska materialet baseras på tolv intervjuer med män som har sökt hjälp efter det att de har blivit utsatta för våld i sitt förhållande. Männen uttalar känslor av skam, ifrågasättandet av ens egen maskulinitet, och oro för hur omgivningen ska reagera på ens trauma. Migliaccio vill visa på en oro hos männen att söka hjälp, på grund av rädsla för hur omgivningens reaktioner ska te sig. Han kan även se att männen bär på en frustration över hur de har blivit bemötta av de myndigheter de har kommit i kontakt med, den ovilja som finns att tro på männens berättelser och den oförmåga som finns att hjälpa dem.

"[...] abused men were denied access to many shelters solely because it was difficult to accept that a man could be abused and require assistance" (ibid, s 210)

Den teoretiska ansatsen i artikeln baseras framför allt på olika typer av maskulinitet men även på manlig identitet. Författaren tittar på männens syn men även på hur samhället och myndigheter ser på problematiken. Migliaccio nämner även begreppen skam och social interaktion som något som syns tydligt när männen motarbetas i samband med att de söker hjälp.

"A number of these men in this study have attempted to seek out assistance but felt they were met with prejudice and demoralizing reactions from institutions that could have aided them with their situations" (ibid., s 212)

Migliaccio beskriver maskulinitet som någonting som skapas när män tar in olika meddelanden om vad maskulinitet innebär. En man lär sig att vara sansad och kontrollerad, i

vilket det ingår att aldrig slå en kvinna. Han ska också kunna klara sig själv, vilket kan göra det svårt för honom att be om hjälp. I det läge då en man visar upp icke-manliga egenskaper, som t.ex. när han ber om hjälp, kan mannen få svårt att upprätthålla sin maskulinitet. (ibid.).

Den teoretiska ansatsen i artikeln är något som är användbart och relevant även i vår uppsats. Vi tror även att den styrker den förförståelse som vi bär med oss, om att männen i dagens samhälle inte får rättvist bemötande eller den rättvisa behandling som de efterfrågar och förtjänar.

Synen på pappor

Avhandlingen ”Man blir pappa. Föräldraskap och maskulinitet i förändring” (Hagström, 1999) är en studie över män och hur de ser på sin föräldraroll. Charlotte Hagström väljer att utgå ifrån intervjuer och samtal med ett antal män för att se hur de själva upplever sin papparoll, men även samhällets och omgivningens förväntningar och respons på den aktuella föräldraskapsnormen. Hon har valt att se hur fadersrollen har förändrats från 1900-talets mitt fram till 1990-talet. Hon väljer att undersöka hur, och på vilket sätt, papparollen har förändrats men även varför synen på föräldraskap har förändrats. Hon väljer att lägga vikt på den konflikt som uppstår för mannen mellan att vara en god och närvarande pappa, samtidigt som han ska leva upp till maskulinitetsnormerna i samhället.

”Jag tror att även pappor i tidigare generationer brydde sig om sina barn, men nu är det mer tillåtet både som norm och som praktik.” (Hagström genom www.genus.gu.se)

Avhandlingen är intressant för oss i vår uppsats främst för Hagströms definition av den förändrade papparollen, men även den kontrast som hon väljer att göra med maskulinitetsnormer. Detta är någonting som vi kommer kunna fördjupa oss närmare i, med hjälp av det empiriska material som vi har samlat in.

Maria Bangura Arvidsson vill visa med sin avhandling ”Ifrågasatta Fäder” (2003) att faderns kontakt med socialtjänsten är bristfällig. Hon menar att fäderna inte är helt osynliga i utredningarna, men påpekar samtidigt att de uppgifter som finns ofta är ofullständiga. Hennes slutsats blir därför att faderns föräldraskap i första hand framställs som någonting som möjligen kan vara viktigt för barnen, men oftast inte eftersom de har sin mamma. Hon menar att pappans föräldraskap inte ses som likvärdigt till mammans föräldraskap.

Hon menar att de flesta omsorgsbedömningar utgår från en daterad bild av kärnfamiljen, där pappan är frånvarande och mamman hemma. Det här kan i sin tur leda till att utredningar, inom en vårdnadstvist, endast lägger fokus på hur mamman beter sig och agerar i relation till

barnen. Och på så sätt anses faderns känslor och ageranden inte viktiga. En förklaring till den vikt som läggs vid mammor och deras moderskap anser hon vara sociala myndigheters kunskapsbas, där ett synsätt som huvudsakligen inriktar sig på relationen mellan mor och barn leder till att fadern lämnas utanför och glöms bort.

”Genom att relatera till redan existerande normer om föräldraskap och faderskap, bidrar socialsekreterarna till skapandet av ifrågasatt faderskap och påverkar fädernas sätt att uppfatta sig själva som fäder.” (ibid. s. 278)

Avhandlingen blir intressant för vårt arbete eftersom Bangura Arvidsson (2003) visar upp en bild av socialtjänsten och dess relation till fäder i socialutredningar som vi ser överensstämmer med den vi har fått fram i vårt material.

Sammanfattningsvis, hävdar vi att forskning och arbeten som tydligt lyfter faderns möjligheter att upprätthålla föräldraskapet vid en separation, är begränsad. Vi anser att fokus läggs främst på mammans svårigheter. Forskning som rör pappan handlar främst om frånvarande fäder och deras brister. Det finns en del litteratur som lyfter fram pappans roll i separationer, men denna lägger antingen fokus på mammans föräldraskap eller så handlar den om pappan som en frånvarande förälder. Vi anser att det bör läggas mer tyngd på att visa en positiv bild av papparollen, och att den inte alltid ställs i kontrast med mammarollen. Det anser vi skapar en sorts klyfta mellan mamma- och papparollen, och som dessutom underbyggs av den traditionella synen på föräldraskap som myndigheter upprätthåller. Vår studie avser istället att uppmärksamma pappor som vill vara delaktiga och närvarande, men har svårigheter att upprätthålla umgänget med sina barn eftersom mamman, med stöd från myndigheter, motsäger sig detta.

Teoretiska ansatser

De teorier som vi valt att använda oss har vi framför allt kommit fram till genom den litteratur och tidigare forskning som vi tagit del av. Vi ser dessa som ett relevant verktyg för att kunna besvara den problemformulering som vi utvecklat men även för att kunna lyfta fram pappornas upplevelser på ett nyanserat sätt. Dessa teorier har kanske inte uttryckts ordagrant av papporna men utifrån dessa teoretiska ramar så har vi kunnat tolka det som de har sagt.

Papparoll

Enligt samhället idag finns det tre olika karaktärsdrag för den nya och förändrade bilden av papparollen och som anses vara gemensamma nämnare för olika grupper av män säger Lars-Erik Berg & Thomas Johansson i sin bok från 1999. För det första gäller det att pappan har en

nära kontakt med barnen och aktivt vill ta del av deras vardagliga liv men även dagligansvaret. Det andra innebär att papporna vill allt mer hjälpa till med hushållet och dess sysslor. Den tredje och sista aspekten handlar om ett mer psykiskt attribut, att pappan skall vara mer känslomässigt närvarande och delaktig. Inte bara i barnens liv med även i sitt eget. (ibid.)

Den traditionella synen på hur pappan ska vara bygger ofta på en bild av att pappan som den försörjande parten i en familj. Den som kan klara sig själv och endast har ett instrumentellt förhållningssätt till barnen, till skillnad från modern som anses skall ha ett emotionellt förhållningssätt. (Plantin, 2001)

Dessa två teorier om papparollen är viktiga i vår uppsats då vi hoppas på att kunna se ett samband mellan dessa och pappornas berättelser kring att vara i en vårdnadstvist men även att bara få vara pappor. Vi vill också se om papparollen förändras och påverkas på något sätt i och med att man går igenom en vårdnadstvist och vilka två av dessa olika papparoller som man väljer att sträva mot. Samexisterar de, eller krockar de med varandra?

Manlighet och Maskulinitet

Samhället skapar dominerande föreställningar om kön, manlighet och maskulinitet. (Connell, 1995) Begreppen definieras utifrån de värderingar, attityder och mentala bilder av manlighet och maskulinitet som finns. De bärs upp och försvaras dagligen i samhället genom olika förväntningar som läggs på människan beroende på det kön som hon innehar.

Den skillnad Bo Nilsson (1999) gör mellan manlighet och maskulinitet, är främst på sättet man använder dem. Han menar på att manlighet är något som refererar till det biologiska könet, medan maskulinitet kan ses som en social konstruktion. Manlighet är någonting som man använder för att beskriva hur en man är. Maskulinitet används ofta när en man ska tolkas utifrån olika ageranden och egenskaper.

"[...] Maskuliniteter analyseras ofta som sociala och kulturella konstruktioner, vilket innebär att de meningar som är förbundna med det manliga, med biologiskt kön och sexualitet, varken ses som universella eller transhistoriska [...]" (Nilsson, 1999, s. 14)

Det är ofta väldigt svårt att göra en specifik avgränsning mellan vad som anses manligt kontra maskulint, då betydelsen av dem flyter samman. Vi ser det som att man beskriver manlighet, medan maskulinitet är någonting man måste tolka fram ur det som sägs.

Maskulinitet visar sig på olika sätt och tar sig uttryck i flera olika former, men den som anses vara normen är den hegemoniska maskuliniteten. Det är den dominerande formen av maskulinitet och alla andra former är underordnade denna, dvs. alla män har det hegemoniska att leva upp till, för att det är normen. Männerna förväntas uppvisa medmänsklig förmåga samtidigt som de skall och förväntas vara orubbliga ekar, som man kan luta sig emot. Detta skapar på något sätt en konflikt i den maskulina rollen. Idag ska män å ena sidan vara mjuka, empatiska och förstående samtidigt som de ska vara ens stöttepelare som mer eller mindre löser det mesta.

Manlighet, och maskulinitet, definieras även utefter vad det inte är, och när män som har attribut eller agerar på ett sätt som anses vara kvinnligt ses de som icke-manliga.(Connell, 1995) Detta kan leda till en viss marginalisering av männen.

Hegemoni

Definieras som den genuspraktik som på ett eller annat sätt legitimerar det för tillfället accepterade patriarkatets legitimitet. De män som faller inom ramen för hegemoni är de som upprätthåller bilden av den ultimata maskuliniteten och manligheten. Dvs. män som arbetar inom militären, staten och näringslivet.(ibid.) Raewyn Connell (1995) menar även att hegemoni är en ständigt föränderlig process, och allt eftersom det hegemoniska utmanas av andra grupper kan det leda till att ny hegemoni konstrueras. Få män uppnår äkta hegemoni. En maskulinitet kan gå från att vara den hegemoniska till att bli den underordnade, genom att maskuliniteten visar upp olika feminina egenskaper.

Den faderskapsdiskurs som existerar i praktiken hos olika myndigheter i samhället, baseras på en traditionell syn över hur pappan ska agera. Papporna anammar idag mer den nya och förändrade papparollen men har antagligen en viss känsla över vad den traditionella bör vara på grund av sin uppväxt. Om man ser hegemoni som någonting som männen ständigt strävar efter, vilket är den diskussion som Connell (1995) för i sina maskulinitetsstudier, så kan man säga att pappor idag har den nya papparollen att leva upp till. Samtidigt har de någon bild av hur den traditionella fadern ska vara och försöker få dessa två aspekter av papparollen att samexistera.(Bangura Arvidsson, 2003)

Stigma

Individer som på ett eller annat sätt avviker från samhällsnormen, dvs. män som avviker från de förväntningar som det ligger på dem enligt samhället. Eftersom män ska följa de riktlinjer som man skapat i samhället för att inte ”sticka ut” och hamna utanför ramen för vad som är

normen, som är rätt. (Goffman, 1963) Män kan känna att de hamnar mitt emellan och kan då bli stigmatiserade när de väljer det ena eller det andra vid fel tidpunkt. Som t.ex. de män som söker hjälp vid vårdnadstvister. De möts då av oförståelse eftersom män inte ska be om hjälp, de ska enligt samhällets normer klara sig själva.

Social interaktion

Social interaktion innebär att en person kopplar mening och tanke till den handling som denne utför, genom att man får en respons av den som man handlar mot. Man tar i beaktning det som den andre kommer att tycka om ens handling och agerande.

George Herbert Mead beskriver det i boken ”Medvetandet, jaget och samhället, 1976” att: *”Eftersom det är ett socialt jag, är det ett jag som är förverkligat i sitt förhållande till andra. Det måste erkännas av andra för att ha just de värden som vi önskar skall tillhöra det”* (Mead, 1976, s 151)

När en människa får den respons som denne söker leder det ofta till en förstärkt självinsikt och självkänsla. Men om denne inte får den respons han sökte kan han känna sig ifrågasatt kring sin roll i samhället. Pappor som söker hjälp i vårdnadstvister gör det oftast för att kunna söka en lösning på problemet, och hoppas på att motparten visar förståelse för honom och hans situation. Får papporna inte den hjälp och förståelse som de eftersöker kan de uppleva känslan av besvikelse men även förvirring över sin roll som pappa.

Metod

Tillvägagångssätt

I vår uppsats har vi använt oss av kvalitativ metod, eftersom vi anser att det lämpar sig bäst för den inriktning vi valt att fokusera på, dvs. männens subjektiva upplevelser och deras berättelser kring att befinna sig i en vårdnadstvist. (Watt Boolsen, 2007)

De subjektiva berättelserna vi tagit del av har blivit det empiriska material som vi analyserat och tolkat utifrån en hermeneutisk infallsvinkel. Det empiriska materialet har vi samlat in genom att intervjua fem män som har befunnit sig eller befinner sig i en vårdnadstvist och har behövt söka hjälp och stöd hos myndigheter eller organisationer. Det är just detta material som vi har analyserat för att kunna nå en djupare förståelse av detta sociala fenomen.

Wästerfors och Sjöberg (2008) menar att ett hermeneutiskt tankesätt kan generera i ny och fördjupad förståelse av ett socialt fenomen om man utgår från de grundval som tidigare forskning har visat, men samtidigt tolkar sitt resultat med avsikten att skapa ny kunskap.

Genom att skapa infallsvinklar som är baserade på tidigare forskning så kommer förhoppningsvis resultatet bli mer nyanserat och omfattande, och möjligheten till djupare förståelse av ett specifikt fenomen blir därmed större. (ibid.)

Tre av männen som vi intervjuade träffade vi personligen och de resterande två genomförde vi telefonintervju med. Detta främst på grund av att det inte fanns möjlighet att mötas av olika anledningar. Alla intervjuer genomfördes på samma sätt, dvs. att vi använde oss av en och samma intervjuguide, samtidigt som vi lät dem prata öppet kring deras situation. Intervjuerna spelades in, i överenskommelse med de etiska perspektiven som vi informerade männen om. (Kvale & Brinkmann, 2009) Vi transkriberade även ut intervjuerna för att kunna använda oss av materialet, för att få fram levande citat till vårt resultat och vår analys.

Intervjutraskriberingen var även ett väldigt viktigt verktyg för att vi skulle kunna jämföra männens subjektiva berättelser och hitta olika gemensamma nämnare. (ibid.)

Eftersom vi ville låta männen prata fritt kring sina upplevelser så behövde vi en intervjuteknik som på bästa sätt tillät dem att göra det, dock har vi som forskare en problemformulering som vi utgår från och vill ha besvarad. Halvstrukturerade intervjuer är en bra intervjuteknik att använda sig av för att tillåta intervjupersonen berätta öppet kring sina upplevelser samtidigt som vi har möjligheten att utgå från teman för att kunna få struktur och relevant information av intervjun. (ibid.) Det var viktigt för oss att vi redan innan intervjuerna hade välformulerade och lämpliga teman i vår intervjuguide och frågor som kunde leda till det underlag vi behövde för att få vår problemformulering besvarad. Intervjuguiden var konstruerad utefter syfte och problemformuleringen, vilket ledde oss till fyra olika teman som vi ansåg skulle besvara den frågeställning vi satt. De svårigheter vi trodde kunde uppstå med att låta männen prata fritt var att vi skulle få ta del av mycket information som inte är relevant för vårt forskningsområde. Vår medvetenhet om detta redan innan vi började intervjua, gjorde att vi förstod vikten av att ha en intervjuguide som täcker den information vi vill komma åt, men även gav männen möjlighet att besvara frågorna på ett sätt som tillät dem att berätta öppet kring sina erfarenheter och upplevelser.

Som forskare är det viktigt att hitta en balans för att komma åt den objektiva sanningen, men samtidigt respektera intervjupersonens subjektiva sanning. Watt Boolsen (2007) menar att när man som forskare funderar över de frågor som ska ställas under intervjun, så måste man lägga vikt vid att göra frågorna så förståeliga som möjligt. Intervjupersonen måste för det första förstå vad det är som forskaren frågar efter, men de måste även kunna och vilja besvara

frågorna. Frågorna som ställs bör vara väl övervägda för att ge forskaren informationen han vill åt, men även att de är lätta att besvara för intervjupersonen. (Watt Boolsen, 2007)

Urval

För att få kontakt med dessa män valde vi att söka efter personer som jobbar med mansfrågor. Eftersom vi sedan tidigare hade kännedom om personer som jobbar med dessa frågor och är insatta i ämnet valde vi att kontakta dem via mail. Dessa personer hjälpte oss genom att de förmedlade vidare information om oss och vår C-uppsats till nätverk och olika pappagrupper som behandlar mansfrågor. Detta ledde till att män tog kontakt med oss och vi kunde komma överens om vidare kontakt för att boka intervjuer. Vi märkte snabbt att de män vi kom i kontakt med, genom olika pappagrupper på internet, var pappor i vårdnadstvist. Det här gjorde att urvalet blev specifikt betonad till denna grupp av män, och därför fick vår problemformulering utvecklas utefter detta urval. För oss var detta en bra väg att gå eftersom vi kunde komma i kontakt med män som är villiga att dela med sig av det de har gått igenom. Skälet till att de är villiga att prata om det, tror vi är, för att de är medvetna om problematiken i sin situation eftersom de har varit tvungna att söka hjälp och stöd hos olika myndigheter.

Etiska perspektiv

Det finns såklart ett antal etiska perspektiv som vi tagit ställning till när vi intervjuat dessa män och dessa är samtyckekravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet. (Kvale & Brinkmann, 2009) Vi ser att det är viktigt att följa dessa krav för att legitimera vår empiri och analys, men även för att visa respekt för informanterna och de berättelser som de valt att dela med sig av. Med samtycke menar vi att det ska finnas en ömsesidighet mellan oss och informanterna, då vi skapar gemensamma överenskommelser. Vi har även försäkrat våra informanter om att vår insamlade data endast använts i forskningssyfte och i arbetet med vår uppsats, och att de ljudinspelningar och intervjutranskriberingar vi gjort kommer att raderas när vårt arbete med uppsatsen är färdigt.

Vi har anonymiserat alla våra informanter för att skydda deras personliga integritet. Våra intervjupersoner har personligen betonat vikten av att hålla dem helt anonyma, dels för ämnets känsliga natur men även för att vissa av männen fortfarande befinner sig i vårdnadstvist och känner att det är bättre om de får behålla sin anonymitet.

Validitet

Validiteten i vår metod, framför allt i vår frågeställning, är något som vi behövde återgå till för att anpassa den efter den empiri vi samlade in, men också för att se till att vi använde oss av ”rätt” information och sållade bort det som var mindre relevant.

För att komma åt den problematik som vi såg fanns i det sociala fenomen, som vi har valt att undersöka, var vi tvungna att utgå ifrån en välformulerad frågeställning, men även en intervjuguide som är uppbyggd på ett sätt som kommer besvara frågeställningen.

Kvale och Brinkmann (2009) skriver om validitet som någonting som endast kommer att infinna sig om metoden verkligen undersöker det som den påstås göra. De menar att i kvalitativ forskning ifrågasätts ofta validitet eftersom det kan vara svårt att få en generell bild av hur fenomenet ser ut. Då vi är ute efter den subjektiva bilden av männens berättelser, såg vi dessa som valida i sig eftersom det är vad vi ville mäta för att kunna besvara våra frågeställningar.

Kritik av metodval

Eftersom vi utfört så få intervjuer kan det bli svårt att få en generell bild av hur pappor upplever en vårdnadstvist. Skälet till att vi inte fått tag i fler intervjupersoner har att göra med svårigheten i att komma i kontakt med dem eftersom att det är många som inte vill prata om detta. Mycket tyder på att det är ett känslomt ämne för papporna att prata om, men att de fortfarande befinner sig i en vårdnadstvist gör det ännu svårare. Bara genom de få intervjuer som vi gjort så kan vi se ett homogent mönster, och målet med att få fram en subjektiv bild av pappornas situation är på så sätt uppnått.

Som forskare bör man alltid kritisera sitt metodval genom att ständigt ifrågasätta om det man vill undersöka möjligtvis kan bättre besvaras genom ett annat metodval. För oss var en kvalitativ metod det självklara valet på grund av att vi ville få en personlig bild av papporna i vårdnadstvist.

Vi trodde inte att det skulle vara möjligt för oss att nå en subjektiv kunskap, som männen vi valt att intervjua besitter, genom kvantitativ metod såsom enkäter. Även om vi hade valt att använda oss av enkäter som ett metodval så tror vi inte att vi skulle haft någon möjlighet att göra ett massutskick som behövs för en enkätundersökning. Formuleringen av frågorna i enkätundersökningen hade också förmodligen varit problematiskt med tanke på den känsliga naturen av ämnet. Det hade alltså inte bara varit svårt för oss att nå ut till männen men även för männen att besvara generella frågor om deras specifika situation. (Eliasson, 2010)

Annan kritik som kan uppstå är just frågan kring hur sociologiskt relevant ämnet är. Eftersom vi intervjuat män som har behövt söka hjälp för att de befunnit sig i en kris på grund av vårdnadstvist, så är detta ett ämne som inte bara är känslösamt på ett personligt plan för männen, men är framförallt ett osynligt och outtalat problem i samhället. Vi anser det vara sociologiskt relevant just för att det är så tabubelagt, vilket är underligt eftersom det är så många parter, med tanke på det höga skilsmäsoantalet, som berörs. (Schiratzki, 2008) Vi anser det vara av angelägenhet för samhället att även se vad pappor går igenom i en vårdnadstvist. Det är en angelägenhet dels för det höga antalet skilsmässor och separationer, men även för att de pappor som verkligen kämpar för sin rätt att träffa sina barn inte lyfts fram tillräckligt.

Svårigheten att komma i kontakt med män som ville prata om sina problematiska upplevelser av kris i vårdnadstvist var någonting vi hade förutspått, så vi var förberedda på att behöva anstränga oss och kämpa för att hitta männen. Däremot upplevde vi att de män vi till slut fick intervjua var oerhört öppna och delgivande i sina berättelser. Vi behövde hitta balansen, men även en trygghet mellan oss och männen så att vi kände att vi fick ut det vi behövde av intervjuerna utan att skada männens integritet och att männen kände att det skedde på ömsesidiga villkor. Därför övervägde vi noga vilka frågor vi skulle börja intervjun med, just för att skapa en avslappnad stämning mellan oss och intervjupersonen. Återigen, menar vi att de etiska perspektiven har spelat en viktig roll i att vi har kunnat behålla en balans men även skapat en trygghet mellan oss och de intervjuade männen. (Kvale & Brinkmann, 2009)

Presentation av intervjupersoner

Vi har som tidigare nämnt att vi intervjuat fem män. Intervjupersonerna har vi anonymiserat, dvs. att deras namn är fiktiva. Även andra namn och platser i deras berättelser har vi ändrat för att behålla dess anonymitet. Detta i överenskommelse med våra informanter. Vi vill också tillägga att våra intervjupersoner genomgår och har genomgått vårdnadstvist som kris.

Henrik är vår första intervjuperson som har två barn. Mamman har hela vårdnaden, men Henrik vill genomgå samarbetsamtal för att få mer umgänge. Han har varit i kontakt med socialtjänst, familjerätten och familjebehandlare genom socialtjänsten. Har blivit fel anklagad av modern vid flera olika tillfällen men friats från samtliga anklagelser. Henrik känner att familjebehandlaren var den förste som lyssnade på honom och han kände sig förstådd. Lever ensam.

Christoffer har sedan tidigare tre barn, men det är det yngsta barnet som han är i vårdnadstvist om, för att få hela vårdnaden. Som det är idag så har mamman hela vårdnaden och Christoffer har ett begränsat umgänge. Han har varit i kontakt med flera myndigheter, men i princip motarbetats av alla. Inte förrän han sökte privat hjälp och behandling hos terapeut och på behandlingshem som han kände sig förstådd och hjälpt. Christoffer har mått väldigt dåligt på grund av vårdnadstvisten och krisen som han genomgått och han nämner att han försökt ta sitt liv. Lever i en relation.

Per har sedan tidigare två barn, dock har han inte någon kontakt med det yngsta barnet då mamman länge hållit barnet gömt med hjälp av socialtjänst och skattemyndigheten. Per har varit sjukskriven länge på grund av vårdnadstvisten och även han har nämnt att han försökt ta sitt liv på grund av det han går igenom. Per jobbar aktivt för att ta reda på vart hans barn befinner sig och att få ensam vårdnad. Men framför allt vill han få upprättelse för det som han blivit utsatt för från olika myndigheter, så som socialtjänst, polis, åklagarmyndighet och skattemyndigheten. Han känner endast att han fått hjälp av en läkare som han kommit i kontakt med i samband med sin sjukskrivning. Lever ensam.

Nils har precis genomgått och fått avslut på en långgående vårdnadstvist, som på ett eller annat sätt satt sina spår. Han har ensamvårdnad om sitt barn och mamman träffar inte barnet. Mamman har valt själv att inte ha kontakt med barnet. Nils har under vårdnadstvisten haft regelbunden och besvärlig kontakt med socialtjänst, men han har även haft nära kontakt med en advokat för att skynda på processen. Nils var tvungen att söka hjälp för sin egen psykiska hälsa, då den var under stor press och belastning under vårdnadstvisten. Han sökte själv hjälp

hos en kurator på vårdcentralen. Sökte först hjälp på jobbet, men blev hänvisad vidare. Lever i en relation.

Gunnar har två barn som han har umgänge med varannan helg. Mamman har hela vårdnaden. Gunnar har haft regelbunden kontakt med socialtjänst för att få delad vårdnad, men känt att han inte blivit förstådd. Han anser sig oerhört motarbetad av socialtjänsten, då det enda han begär är att få vara delaktig i barnens liv. Han nämner att han också haft kontakt med advokat och anser att det är någonting som hjälpt honom. Han framhäver även den viktiga roll som olika pappagrupper har spelat i att stötta och hjälpa Gunnar genom krisen han går igenom i och med vårdnadstvisten.

Resultat

Inledning

Vårt resultat baseras på det empiriska material vi har samlat in genom intervjuer med fem pappor i vårdnadstvist. Vi har intervjuat dem var och en för sig för att få en så unik och personlig bild av vad de har gått igenom i och med deras vårdnadstvist. Under intervjuerna hade vi en intervjuguide med fyra olika teman som vi så mycket som möjligt försökte hålla oss till, men gav papporna mycket frihet att prata öppet om det de kände var viktigt för dem. Efter det att vi hade genomfört alla intervjuer, kunde vi tydligt se nya infallsvinklar och intressanta mönster i det de olika papporna valde att dela med sig av under intervjuerna. De gemensamma nämnare som fanns i sättet som papporna uttryckte sig på om olika situationer och känslor, har vi valt att lyfta fram genom att tematisera dessa. Vi märkte snabbt att vårt material visade på helt andra resultat än vad vi från början förväntade oss, vilket gjorde att vi fick börja fundera över nya teman. Dessa nya teman var inte allt för komplicerade att ta fram med tanke på de röda trådar vi uppmärksammat i pappornas berättelser. Det är dessa röda trådar som vi kommer att lyfta fram med hjälp av levande citat och utdrag från de olika intervjuerna, och genom att använda oss av olika teman strukturerar vi upp det som vi upplevt som gemensamt i deras berättelser.

Männens upplevelser kring sin egen bakgrund

För att ha möjlighet att skapa oss en bild av mannen, så valde vi att i början av alla intervjuer ställa frågor om hur deras bakgrund ser ut och hur de har upplevt sin uppväxt. Vi har delat in temat i två olika underrubriker, baserat på det som männen uttryckligen sagt och reflekterat

över under intervjuerna. Vi har dessa underrubriker eftersom vi anser att det som männen uttryckt är relevant för att vi på bästa sätt ska kunna visa hur deras bakgrund sett ut.

Familj och uppväxt

Alla männen har pratat om sin uppväxt med familjen som något positivt och att de känt att föräldrarna varit delaktiga och närvarande i deras uppväxt. Uppväxten ses som stabil och kärleksfull, men även att föräldrarna arbetat och försörjt barnen på bästa möjliga sätt. De beskriver bilden av deras bakgrund som bra och lycklig, där föräldrarna levde i en relation tillsammans och att de tog hand om barnen gemensamt.

Gunnar uttrycker detta på ett sätt som visar på att han anser sin barndom vara en underbar sådan:

”Jag är uppväxt i en familj tillsammans med min mamma och pappa. Och jag kan säga att det var helt underbart. Ja alltså det är svårt att förklara... dom var alltid där och stöttade oss. Dom gjorde allt som dom kunde!”

De flesta av papporna uttrycker och har haft åsikter om hur närvarande deras respektive förälder var, och menar att mamman som var hemma med barnen kanske var mer närvarande på det sättet, eftersom papporna arbetade och inte var närvarande på samma sätt. Men männen säger också att när papporna väl var hemma så var de närvarande och delaktiga.

Nils beskriver relationen med pappan under barndomen:

”Jag kände att han var närvarande och när väl han var hemma så var han närvarande med mig. Umgicks med mig och vi gjorde det och det. Jag var väldigt pappig!”

Det vi har sett hos många män är inte bara känslan av närvarande föräldrar under barndomen, men även deras betoning kring öppenheten i familjen och att de känner att de har kunnat prata om problem med sina föräldrar, eller närmaste anhöriga.

Henrik beskriver detta:

”Ja... alltså min uppväxt har ju varit så att vi har levt ett öppet liv. Alltså vi har inte haft några dolda agendor eller något dolt utan det har varit ett öppet sätt att vara. Allt har varit öppet så att säga och fritt!”

Nils beskriver mer konkret hur han upplevt och känner att öppenheten och kontakten med familjen varit under hans uppväxt, och lägger vikt vid att stödet från familjen varit en självklarhet.

”Min familj har annars varit väldigt stöttande och öppen i alla lägen. Jag har inte haft några problem med att få hjälp från familjen”

Dock uttrycker en av papporna att han inte riktigt känt en öppenhet i familjen och att de inte alltid kommit överens. Per uttrycker en frustration över att de var olika och att det ofta ledde till bråk.

”Vi är ingen tajt familj sådär direkt. Men vi har ju varit i luven på varandra också, väldigt mycket. Vi förstår inte varandra riktigt. Vi är så fruktansvärt olika. De har aldrig kunnat sätta sig in i mina känslor.”

Hur uppväxten och öppenheten präglat papporna

Papporna har inte bara reflekterat kring sin uppväxt med närvarande föräldrar och öppenheten i familjen men även reflekterat hur deras barndom och uppväxt präglat dem att vara de individer som de är idag. De beskriver på vilket sätt som de känner att de påverkats av sin barndom och hur de upplever att det präglat dem idag.

En av papporna beskriver sättet som han tycker att relationen till hans föräldrar har präglat honom i sättet som han vill vara med sina barn. Och han tycker att det är viktigt att barnen har en god kontakt med sin pappa, eftersom han har haft det med sin pappa.

”I samband med det här som händer har jag naturligtvis tänkt på att det är viktigt för barnen att växa upp med en god relation till sin pappa och med en manlig förebild och så! Och jag har väl... Jag har vuxit upp med en mamma som har varit hemma. Och det har hon gjort väldigt bra! Sen har jag haft en närvarande pappa... Han har visserligen jobbat mycket men han har ju alltid funnits där! Och då påverkar det ju mig också nu.” (Henrik)

Henrik beskriver även att hans familj varit väldigt öppen och att det påverkat honom när det kommer till hans sätt att se på vänner och umgänge.

”Det har präglat mig väldigt mycket och det sätt att jag har haft väldigt stora sociala umgängeskretsar. Vi har varit en väldigt öppen familj, med väldigt mycket vänner och besök i hemmet.”

Vidare menar Henrik också att den nära kontakten med vänner och det sociala nätverk som infinner sig i hans liv idag och hans sätt att bemöta dem har att göra med hur hans familj var.

”Och därmed så har det också varit så att min inställning i kontakten med mina närmsta vänner att jag har kunnat öppna mig och berätta allting fritt!”

Nils beskriver sin upplevelse kring att växa upp med en hemmavarande mamma på heltid gjorde att han var blyg men att han idag mer känner sig öppen med att kunna prata.

Men Henrik visar på samma slags känslor om att ha en hemmavarande mamma men han väljer att lägga det i jämförande med en pappa som fysiskt inte vara närvarande eftersom han jobbade mycket.

”Men en skillnad i uppväxten när det gäller min mamma och pappa till exempel, var att min pappa visade oss alla en otrolig integritetsrespekt. Han är väldigt noga med att låta oss vara och ha vårt eget, det har man ju känt. Medans mamma istället kan gå över den integritetsgränsen. Men det kanske är typiskt för en mamma.” (Henrik)

Henrik påpekar detta för han ser att det har präglat honom i hans papparoll och menar vidare på att:

”Jo, absolut! Den är viktig... och det vill jag visa mina barn också. Just att den integritetsgränsen är någonting som jag respekterar. Jag kan ju känna att jag är extra bejakande över mina barn... att alltså... jag vill inte gå över den gränsen!”

Något som två av intervjupersonerna uttrycker är att det känt att det är viktigt att föra vidare de lärdomar som de fått av sina föräldrar under sin uppväxt. De menar på att detta är lärdomar de vill föra vidare till sina barn.

Gunnar beskriver det som att:

”Jag har fått lära mig livet och hur man tar sig an det på ett bra sätt... och det var just det jag ville lära mina barn också. Samma slags lärdomar och saker som mina föräldrar visade mig.”

Henrik visar mer på att de lärdomar och infallsvinklar i livet som han fått av sina föräldrar har hjälpt honom att kämpa vidare i vårdnadstvisten men också i livet.

”Man kan aldrig veta hur livet kommer att bli! Men däremot så kan man i alla situationer välja! Man gör alltid val. Så det har jag alltid tagit med mig.”

Papparollen kontra mansrollen

Många av männen har svårt att reflektera över manlighet och mansrollen eftersom de menar på att det inte är något som är reflexivt när de agerar eller handlar i olika situationer, utan är något som sker utav sig självt. Papparollen är det som kommer i första hand för papporna och är den viktigaste drivkraften i att kämpa vidare i livet.

En av papporna beskriver hur han ser på manligt och kvinnligt, och han säger att han egentligen inte vill placera sig specifikt i någon av dessa kategorier. Han menar mer på att han placerar sig själv i mitten.

”Men sen är ju män olika. En del är ju mer manliga, och en del är ju... hur ska jag säga... ja, kvinnliga. Och eftersom jag tycker att man ska kunna bejaka olika sätt att vara! Jag är väl i mellanskiktet där... Jo jag tror att jag skulle säga att jag är någonstans mitt emellan.” (Henrik)

Vidare pratar han om manligt agerande i relation till att vara pappa:

”Ja! Papparoll... precis! Och om det är manligt och har med manlighet att göra så är det väl inte det som jag direkt har reflekterat över. Utan det handlar mycket om att barnen måste få träffa sin pappa! Och de behöver sin pappa... så är det!” (Henrik)

Christoffer beskriver sin roll som man, men framför allt sin roll som far och känner att han vill finnas där och hjälpa till, och att det är väldigt viktigt för honom.

”Så är ju jag som person då, vill ta hand om och hjälpa. Det är ju både min roll som man, arbetsgivare och framför allt far till mina barn.”

När vi ställde frågor om det fanns några hinder eller problem inom mannen att söka hjälp och att prata om sina problem så menade alla pappor på att det viktigaste i det här är att få vara pappa åt sina barn.

Per trycker på det genom att säga:

”Nä, något sådant har jag inte känt, men som pappa så vill man finnas för sina barn. Man kan ju inte bara sluta leva, hur jobbigt det än är så måste man ju se till att sköta allt, för jag är ju en pappa trots allt!”

Även Gunnar uttrycker känslor och frustration om att inte få vara den pappa som han vill till sina barn, för det är det mest självklara för honom.

”Jag vill ju vara med dom så mycket som möjligt! För mig är det, det handlar om, att få vara pappa åt mina barn. Det är det viktigaste!”

Många av papporna känner och reflekterar över att de skiljer på den traditionella synen på pappa- och mansroll med det nya och moderna sätt att se på dessa idag.

Christoffer pratar om detta i att han ser det traditionella tänket och handlandet hos sig själv på flera olika nivåer.

”Jag tror att jag är väldigt konservativ i mitt handlande och jag känner att jag tar ansvaret, vill ta ansvaret för försörjningen och då kanske jag tänker ’jag ska fixa allt, jag ska göra det här, jag ska lösa allt och göra det bra för barnen och så vidare’. Så att det är min roll.”

Däremot visar Henrik på att han har sett det traditionella i sin pappas sätt att vara, men att han väljer att gå ifrån detta:

”Ne men jag ser ju det så att till skillnad från min pappa, att jag är, hur ska jag säga det, ännu mera nära mina barn så att säga. Det fanns ju då en helt annan syn i samhället på det där. Alltså min pappa var ju väldigt nära... men jag har nog tagit steget ännu närmare, ännu längre och är väldigt engagerad i allt. Även när det gäller barnens känslor.”

Om man ser på papparollen och hur den traditionellt sett ut, så känner männen att de mer anammar den nya papparollen. De vill bara vara delaktiga och närvarande pappor på alla sätt för sina barn, och att det är den viktigaste aspekten i deras liv.

Ifrågasättandet av papparollen

Papporna upplever vanligen att de som individer, men framför allt som fadersfigurer, ifrågasätts oftare och alltmer i samhället idag. Å ena sidan är de arbetande och försörjande män samtidigt som de är och skall vara engagerade och involverade pappor. Många ifrågasätter synen på papparollen i samhället, då främst av olika myndigheter.

Gunnar uttrycker det starkt att:

”Männen kan också ta hand om barnen liksom. Det verkar nästan i princip som om man inte tar det i beaktning, att män kan faktiskt också ta hand om sina barn. Att det i vissa fall faktiskt är så att pappan är bättre på att ta hand om barnen än vad mamman är.”

Men man kan även tydligt se att männen ifrågasätter sig själva i sin papparoll genom att de känner att de alltid måste visa utåt att allting är bra och att de håller ställningarna hos sig själva.

”Tanken är att jag alltid måste vara på topp. Alltid visa att jag klarar av det här, att jag är en bra pappa. Jag får inte göra några misstag.” (Nils)

Männen upplever, vad de anser vara, en kritisk inställning från socialtjänsten. I vissa fall vänder papporna denna inställning emot sig själva. På något sätt tycker de att de påtvingas en självvransakan som de kanske inte hade behövt gå igenom om situationen hade varit annorlunda.

Gunnar berättar om sådana känslor när han pratar om vad han har gått igenom de senaste åren, med en massa tingsrättsförhandlingar och utredningar. Att dessa försatt honom i en känslösam frågesättning av sin papparoll.

”Och det är bara sånt hela tiden. Jag får ont i magen när jag får höra det... Och då känner man: 'Är jag verkligen en dålig pappa? Eller vad är det frågan om?'.”

Nils uttrycker däremot att han har sett den här frågesättningen kring papparollen som någonting som han har kunnat använda sig av, för att själv försöka bli den pappan som han alltid velat vara.

”Jag har inte kunnat använda mig av föräldraledigheten som jag kanske hade velat ha och det känner jag nu. Om och när jag får ett barn till så kommer jag vilja vara mer närvarande och hemma mer. Det är viktigt![...] Jag har tagit på mig papparollen mer än vad jag gjorde innan. Blivit starkare som pappa, tycker jag själv i alla fall. Samtidigt har jag missunnat mig som pappa i början eftersom jag var tvungen att jobba en massa, och inte vara hemma på det viset som jag kanske hade velat vara. Jag var tvungen att bära den lasten, att tjäna pengar.”

Upplevelserna kring bemötandet och hjälpen de fått i samhället

Under våra intervjuer framkom det tydligt ett stort och starkt missnöje kring kontakten med myndigheter. Största kritiken låg vid bemötandet och hjälpen från myndigheter, som papporna har upplevt under vårdnadstvisten. Med tanke på denna kritik som kommit fram kring dessa aspekter kändes det naturligt att skapa underrubriker för att på bästa sätt lyfta fram pappornas åsikter och upplevelser. Alla papporna beskriver mer eller mindre att de blev tvungna eller påtvingade hjälp från myndigheter, främst på grund av fallerade relationer med mammorna till deras barn. De känner att det inte var deras val att ha kontakt med olika myndigheter, utan beskriver det som om att de inte hade några andra alternativ. De vill ju göra allt för att få träffa sina barn.

”Jag tyckte ju att om jag skulle ha känt behovet för hjälp så hade jag ju gått dit och frågat efter det... Men nu hade jag ju inte gjort det. Utan nu var det ju så att de tvingade mig...” (Gunnar)

Bemötande

Många av männen beskriver sin första kontakt med olika myndigheter som väldigt negativt laddat. De beskriver det som om att de olika myndigheterna varken förstod eller ville lyssna på dem, och det gjorde papporna frustrerade eftersom de ändå vände sig till dem i en kris-situation.

”Men jag vill bara att alla ska få veta om hur jävligt man blir behandlad av socialen som pappa!”
(Gunnar)

Henrik berättar om läget då hans ex hade tagit barnen och försvunnit, och han ringde till socialtjänsten. Han beskriver skälet till att han vände sig till dem var för att han ville få klarhet i var barnen var någonstans, och hur han skulle få tillbaka dem.

”Och mycket riktigt så kände dom till situationen och den första kommentaren jag fick var: ’Ok. Se nu din del i det här!’ Jag möttes direkt av en vägg [uppgiven ton].[...] Jag fick ingen connection med dom kände jag... Utan jag var ju utmålade som brottsling redan innan jag hade fått chansen att berätta... Alltså jag hade inte fått berätta någonting! Och va i princip dömd direkt av dem!”

Nils beskriver de oroskänslor han har haft inför varje möte han ska ha med socialtjänsten. Han känner, som de andra papporna, att hans kontakt med socialen alltid har varit på grund av mammans beteende.

”Varje gång man ska dit så är man orolig för att, vad som ska hända. Vad är det nu? Vad ska jag nu få på mig? Jag är ju pappan och jag får inget stöd av dem. Det är mycket sådant.”

Papporna beskriver inte bara en frustration över det bemötande som har fått, men även att de förvånas av det. De känner att de har vänt sig till socialtjänsten för att de hade förhoppningar om att få hjälp, att de verkligen trodde att något bra skulle komma ur detta. De kan inte förstå varför de möts av oförståelse och ifrågasättande.

Per beskriver hans känslor i samband med att han sökte hjälp hos socialtjänsten i början av vårdnadstvisten efter att vi ställt en fråga om hans uppfattning av socialtjänsten och deras möjligheter att hjälpa honom.

”Ja, det trodde jag. Jag hade väl en ganska naiv inställning som de flesta andra. Jag trodde ju att de här myndigheterna faktiskt var till för att hjälpa, i sådana här lägen.”

Henrik besvarade vår fråga om hans oro inför kontakten med socialtjänsten, och om han kände att de skulle kunna hjälpa, på följande sätt:

”Jag hade absolut ingen oro... utan mer tvärtom! Alltså jag tänkte att: ’Bra! Skönt nu får vi den hjälp som behövs!’ Det var min första reaktion...”

Gunnar beskriver oförståelsen, och känslan av att inte bli trodd på, från socialtjänsten som en kall dusch:

”Men så kom slaget... då menade den här socialhandläggaren på att om hon, alltså barnens mamma, har problem med detta så har jag också problem... Och jag nekar ju till detta direkt: 'Nej jag har inga problem, barnen fungerar jättebra och det är ordning och reda med dom och så.' Men dom tror inte på mig...”

Något som papporna känner av från myndigheter är att de inte får någon chans att få komma till tals. De upplever att det finns förutfattade meningar om vad som är bäst för barnen, men även att det redan finns ett förutbestämt sätt att behandla respektive förälder på.

En av papporna beskriver känsla av att socialtjänsten redan har ett förutbestämt mönster som de använder sig av i vårdnadstvister, och att hans berättelser inte togs i beaktning när beslut ska tas.

”Tyvärr kändes det som om att mötena, utredningar, alla dokument bara var någon slags formalitet att gå igenom. De visste redan innan vad beslutet skulle bli...” (Gunnar)

Hjälpen

Papporna menar på att det inte finns mycket hjälp att tillgå. De känner att den hjälp de har fått från socialtjänsten har antingen varit knapphändig eller felaktig, men de känner framför allt att socialtjänsten inte varit villiga att ta sig tid att försöka förstå vad det är papporna behöver hjälp med. De flesta säger att de har fått söka upp hjälpen på egen hand, och det är då de har upplevt att de har fått den hjälp som de behöver.

En av papporna beskriver kort den hjälp som han upplever finns hos socialtjänsten:

”Nej, nej, nej. Där får du ingen hjälp! Absolut, inte någonting! Inte som man! [...] Så befinner du dig i kris, och är man så får du ingen hjälp av socialtjänsten på något sätt!” (Christoffer)

Henrik beskriver läget då han bad om hjälp men nekades detta. Socialtjänsten ansåg att den hjälp som Henrik ville ha inte var aktuell. Han efterfrågade hjälp hos en familjebehandlare inom socialtjänsten, men ändå fick han följande respons:

”Så jag vill ha hjälp en familjebehandlare. Det vill jag ha hjälp med! Jag vill ha råd om hur jag ska agera när jag ska träffa mina barn, alltså hur jag ska tackla den här situationen på bästa sätt. 'Nej, det får du inte.' sa dom. 'Du får inte hjälp av en familjebehandlare'. Och då ifrågasatte jag varför... Och då svarar dom 'Nej alltså vi ser ingen anledning till det'.”

Man har även sett att när papporna väl blir erbjudna hjälp så är det fel slags hjälp och den hjälpen baseras ofta på olika förutfattade meningar som myndigheterna bär på. Papporna

upplever mer eller mindre att myndigheter erbjuder hjälp som de fått för sig att männen behöver och inte hjälp som de i själva verket efterfrågar.

Per uttrycker sig:

”Den hjälp som vi behöver, den finns ju inte ens. Det är ju inte så vanligt, alltså att vi blir behandlade såhär. Att vi bli behandlade såhär, menar de på att vi måste ha haft något med det att göra, att vi har slagit kvinna. Alltså någonting måste det ha varit, menar de. För annars skulle vi inte be om hjälp och mammorna skulle inte göra såhär mot oss”

En av papporna blev hänvisade till mansjouren för att få hjälp och stöd. Det visade sig snabbt att den hjälpen inte alls var det som pappan efterfrågade utan socialtjänsten förutsatte att det är vad han behöver hjälp med.

”Nej alltså det var ju helt oacceptabelt från min sida! Jag vägrade helt att ens söka mig dit. Jag kunde tänka mig att gå och ta emot vilken slags hjälp som helst. Men när man kommer in där och dom har den attityden att du ska endast hjälpas för att kunna bli av med ditt våld... det accepterade inte jag”
(Henrik)

Pappan menar att socialtjänsten ihärdigt håller fast vid deras förutfattade meningar, trots att alla utredningar tyder på att han inte har en våldsproblematik:

”Och så småningom tror jag att socialtjänsten rimligtvis måste ha förstått att jag inte var just våldsam![...] Men dom höll fast vid att bara vilja rekommendera detta centrum för mig. Dom höll ut, i prestige bara tror jag.” (Henrik)

Vidare menar en annan pappa också på liknande känslor:

”Därför blir man irriterad när man blir tvingad dit. Så länge man endast tror att det är männen som slår och inte tvärtom så kommer man aldrig lösa det här. Man måste ju se helheten för att kunna se vad som är rätt och sant.” (Per)

Per gick till slut till kriscentrum för män, för att han inte ville anses vara icke-samarbetsvillig.

Gunnar menar dock att mansjourer och kriscentrum kan ge hjälp och stöd i och med stödsamtal och liknande. Men han anser att de inte aktivt agerar och handlar för att hjälpa och förändra för män. Därför blir hjälpen inte tillräcklig.

”Jag menar dom är bra på att vara där och lyssna och så men sen händer det ingenting mer. Det dom erbjuder med samtal och stöd är ju självklart bra på sitt sätt men när man vill ta det ett steg längre så tar det stopp.” (Gunnar)

Papporna berättar att de har fått den hjälp de har behövt när de har hittat någon som lyssnar på dem och visar förståelse. Främst känner de att det mest värdefulla är när någon visar empati och lyssnar på dem.

”Man vill ju att folk ska förstå, och om de kanske inte kan förstå riktigt så är det otroligt viktigt att bara bli lyssnad på” (Gunnar)

En sådan slags hjälp har för alla pappor varit någonting som de fått söka upp själva, och därmed även fått stå för de kostnader som privat hjälp och vård oftast innebär. Exempelen på hjälp som anges av papporna är advokat, läkare, familjebehandlare, terapeuter och privata behandlingshem. Flera män uttrycker också att de har fått stöd i olika pappagrupper.

Henrik beskriver på vilket sätt han kände sig styrkt när han äntligen fann rätt hjälp hos en familjebehandlare.

”Jag tror ju att de samtal som jag hade med henne hjälpte mig därför att hon lyssnade och förstod! Hon hade ingen förutfattad mening utan hon trodde på mig och det gav ju mig en enorm skjuts framåt... Det gjorde det faktiskt! Jag blev lyssnad till.”

Per anser att den enda hjälpen han fick var från hans läkare.

”Nej, men den enda som jag mött någon sorts förståelse från det är min läkare. Jag har ju haft samma läkare sedan några år tillbaka och vi träffas ibland, och oftare när jag känner mig dålig. Han har ju aldrig tvivlat på mig, någonsin.”

Christoffer är väldigt glad för den hjälpen han har fått genom terapeuter och genom en vistelse på ett behandlingshem, men han visar på en frustration över att alla inte har samma möjligheter att tillgå denna hjälp. Han menar på att det är kostsamt att få hjälp privat.

”Jag har ju sökt hjälp hos privata terapeuter så att säga. Där har jag fått hjälp och de är väldigt neutrala och de vill mitt bästa. Det skiter i allt annat och utgår ifrån mitt bästa. Då gäller det att kunna ha de här pengarna för att kunna betala för detta. Och det är jag inte säker på att alla har. [...] Jag sökte också hjälp, när jag ändå är inne på detta, på ett behandlingshem som jobbar med kroppslig psykoterapi. Också en grej som jag sökte själv och som jag fick betala för. Där var en av mina vändningar.”

Många av männen lägger stor vikt vid det stöd de har fått från sina familjer, vänner, och arbetskollegor. Papporna beskriver även ett antal olika pappagrupper som en bidragande faktor till att de har kunnat handskas med det jobbiga i vårdnadstvisten. Dock uttrycker en pappa en viss oro för att dessa pappagrupper är begränsade i deras arbete. Han ser aspekten att det bara är pappor som är involverade i dessa grupper, vilket kan vara ett hinder till att grupperna inte tas i beaktning i samhället.

”Tyvärr är ju problemet att det just är män och drabbade pappor som driver dessa frågor. Och problemet är också att många är så djupt inne i sitt trauma att dom ofta inte är så kommunikativa. Då blir det svårt att få människor att lyssna och även att få dom att inse att det faktiskt är ett problem.”
(Henrik)

Hursomhelst så har den förståelse som de har fått från dem, hjälpt papporna att ta sig igenom sin vardag. Detta sociala nätverk har även stöttat papporna i beslutet att söka hjälp.

Skillnaden mellan pappa och mamma

Alla pappor känner sig besvikna över det sätt som socialtjänst och andra myndigheter lägger vikt vid mammans berättelser och ”utsatthet”, och att man som pappa hela tiden måste försvara sig. De känner ofta att myndigheterna hela tiden tar mammans sida, och att de inte blir jämlikt behandlade.

Nils uttrycker hur han har känt sig särbehandlad igenom hela vårdnadstvisten:

”Socialen stöttar inte mig på det viset som jag vill i den här vårdnadstvisten, det är mer för mammans skull. I den första utredningen, som vi pratade innan om, den är egentligen mer styrd åt hennes håll och jag får inte ta del av allt.”

Männen tror inte bara att socialtjänstens ihärdiga fokus på mamman gör så att papporna blir åsidosatta, men även att det leder till att man som pappa drabbas av felaktiga beslut och anklagelser.

”Det var ju inte jag som hade problem, det var ju hon. Men ändå sätts jag i det läget där jag måste försvara mig hela tiden. Det är jag som får stämpeln, det är jag som blir drabbad.[...] Och att man faktiskt är en bra pappa! En bra människa och man som faktiskt kämpar och försöker göra det som är bäst för barnen. Men det blir tydligen aldrig tillräckligt... för jag är ju man. Det är väl det som är problemet då.” (Gunnar)

En av papporna påvisar att han kan se att socialtjänsten konsekventa sätt att stödja mamman i allt, leder till oerhörda konsekvenser för föräldrarna, men framför allt hans dotter.

”Men det stöder en psykiskt sjuk mamma i flera år i alla hennes anklagelser men lyssnar inte ett ord på vad jag har att säga. Alla anmälningar slänger de bort. Sen när de inser, mot slutet, ’oj nu mår inte den här mamman bra längre’ då säger de att ’titta här, det här stackars barnet har föräldrar som bråkar så hemskt, nu måste vi omhänderta henne’.” (Per)

Många av papporna känner inte bara att de är åsidosatta som pappor, men även att deras barn är åsidosatta. Att det inte alltid handlar om vad som är barnens bästa, utan de upplever att det endast är mammans bästa som tas i beaktning.

Henrik bekymrar sig över det fokus som läggs på hans ex Maria i utredningar från socialen:

”Alltså socialtjänstens utredning, som är otroligt intressant att läsa, handlar inte om barnen överhuvudtaget! Utan den handlar om Maria. Och det är ju faktiskt väldigt anmärkningsvärt eftersom allt det här egentligen handlar om barnen...”

Männen upplever att det finns en tydlig köns polarisering inom socialtjänstens sätt att arbeta med vårdnadstvist. De upplever att socialtjänsten utgår ifrån att de inte har, eller kan visa, några känslor. De anser att det då blir svårt för män, och pappor att finna motivation till att söka hjälp.

”Men det som jag tror att samhället ska göra, det är ju att se om man hamnar i ett krisläge, och som exempel måste söka hjälp hos socialtjänsten, så är det ju klart att en man har ju också känslor. Bara för att han inte aktivt söker hjälp betyder ju inte det att han inte har känslor!” (Henrik)

Eftersom de arbetar utifrån en förutfattad bild över hur pappor brukar vara, hindrar detta papporna att få den hjälp och stöd som de behöver. De som de har uttryckt är ju att de känner att de blir drabbade av den här synen av mammor som socialtjänsten upprätthåller. Men deras oro över att även barnen drabbas visar på hur besvikna och upprörda de är över hur läget ser ut. Alla pappor i vår studie är av en bestämd åsikt att en förändring måste ske på flera olika nivåer inom myndigheterna.

Analys

Inledning

Analysen kommer att göras utefter samma tematiska grund som resultatet. Vi har nu visat bilden av hur papporna upplever sin situation, och genom att använda oss av samma teman i analysen så kan vi tolka det som männen har berättat utifrån en teoretisk och sociologisk synvinkel.

Männens upplevelser kring sin egen bakgrund

”I samband med det här som händer har jag naturligtvis tänkt på att det är viktigt för barnen att växa upp med en god relation till sin pappa och med en manlig förebild och så! Och jag har väl... Jag har vuxit upp med en mamma som har varit hemma. Och det har hon gjort väldigt bra! Sen har jag haft en närvarande pappa... Han har visserligen jobbat mycket men han har ju alltid funnits där! Och då påverkar det ju mig också nu.” (Henrik)

Som man kan utläsa i resultatdelen så upplever männen att de haft en stabil och bra barndom, med närvarande föräldrar. De har känt att de har kunnat prata om allt med dem och att det funnits en öppenhet i relation till familjen. Det som vi kan uppfatta i pappornas upplevelser och utsagor så har de präglats av deras uppväxt och barndom, i det sättet att de själva vill vara ännu mer närvarande och delaktiga i sina barns liv. Vi tolkar det som att de har en bra grund att stå på men väljer sin egen väg att gå. Detta ser vi som ett bevis på att papporna idag strävar efter att uppnå den nya och förändrade synen på papprollen. Den traditionella synen på pappan kan vi se hänger kvar hos männen då de uttrycker flera exempel på hur de påverkats av sina fäder.

De nämner att integritet är någonting som är viktigt i relationen till sina barn och är någonting som funnits där hos deras pappa under uppväxten. Det är också någonting som de själva implementerar på sina relationer till sina barn. Enligt det som papporna säger, så ser vi detta som ett sätt för dem att framhäva attribut som de anser vara maskulina. Att upprätthålla integritet anser vi vara ett sätt att leva upp till den hegemoniska maskuliniteten. Vi tror att det är något som är viktigt för dem som män men även som pappor, då de vill överföra detta på sina barn. De berättar också om att deras pappor arbetat mycket och framför allt att mamman varit hemma med dem. Detta är något som de reflekterar över och uttrycker att de själva ser att det är viktigt att få vara nära och tillsammans med barnen men även att få vara mer närvarande och delaktiga i barnens liv, på flera olika plan.

Vi tycker oss se att papporna hävdar att de vill gå ifrån den traditionella mansrollen, genom att engagera sig i barnens vardagsliv och att de får vara med sina barn, se dem växa upp. Samtidigt visar det de säger på att de lägger vikt vid att ha ett bra jobb, fast bostad och att ha en bra ekonomisk situation. Detta uttrycker papporna är goda kvaliteter att ha som man. Vi tror att det är ett sätt för papporna att bekräfta sin egen mansroll när de är så förvirrade över sin papparoll.

Papporna uttrycker det på många olika sätt, men framför allt uttrycker de en stolthet över det de åstadkommit karriärmässigt och ekonomiskt. Speciellt med tanke på situationen och det som de genomgått i och med vårdnadstvisten. Vidare nämner papporna också att dessa kvaliteter är sådana som de tror ska gynna dem i papparollen men även i vårdnadstvisten. Gunnar trycker ytterligare på detta genom att diskutera kring dessa kvaliteter som han anser sig besitta, och försöker bevisa att han faktiskt är en god och bra pappa till sina barn.

Vi anser att detta visar på en strävan hos papporna att uppnå en hegemonisk position när det gäller papparollen i samhället. Vi kopplar papparollen till den nya och förändrade synen på denna, och menar på att det är en idealbild som papporna försöker leva upp till och därför blir det en hegemoni. Fokus på det ekonomiska och en stabil jobbsituation visar ändå att deras bild av att den traditionella synen på både pappa- och mansrollen samexisterar med det nya sättet att se på papparollen idag. (Bangura Arvidsson, 2003)

Papporna, som tidigare nämnt, uttrycker en öppenhet kring att ha kunnat prata med föräldrar och syskon under barndomen och uppväxten. De säger att de levt i en trygg och säker kärnfamilj, där man kunnat prata om alla sina problem. Idag upplever de istället att de har svårt eller inte alls kan prata med sin familj och närstående, just på grund av den utsatthet som de känner i och med vårdnadstvisten. De menar på att de inte blir förstådda eftersom familjen och de närstående inte lever i en liknande situation, och kan då inte relatera till deras känslor och situation. Detta tycker vi tyder på att männen på ett sätt känner sig stigmatiserade när de blir oförstådda i samband att de försöker öppna sig och prata om sina problem kring vårdnadstvisten med familjen. Av det vi har kunnat tolka från vad papporna säger om att inte vända sig till sin familj överhuvudtaget, tror vi att det har blivit så just för att de inte vill bli ytterligare stigmatiserade. Vissa av papporna säger att någon förståelse inte går att få hos familjen. Pappan Per känner att han inte kan söka sig till sin familj då han sedan tidigare upplevt en oförståelse från deras sida, och han väljer aktivt att inte göra det heller. Detta antagligen för att slippa känslor av stigma. Han menar också på att han inte kan prata med

människor som inte är i samma situation, då han upplever en oförståelse kring situationen som han befinner sig i.

Pappan Gunnar visar också, vad vi kan uttyda, känslor på att han känner sig stigmatiserad på grund av sin situation. Han känner sig förmodligen stigmatiserad på grund av att de inte förstår, och väljer därför att inte fortsätta prata om det för att han inte orkar och klarar av det mer. Han beskriver det som om att han ryggat tillbaka just för att de omkring honom inte förstår hans verklighet. Vi tolkar detta som om att Gunnar uppvisar en rädsla för att stigmatiseras, och för att undvika denna stigmatisering så väljer han att inte längre prata om det.

Vi känner att aspekten kring oförståelse hindrar papporna från att kunna öppna sig och prata med människor i deras omgivning. Detta ser vi som klara tecken på stigma och för att undvika ytterligare en stigmatisering, väljer man att inte prata om det.

Papparollen kontra mansrollen

Det vi har märkt under intervjuerna är just det att papporna inte tänker på sin manlighet och mansroll i sitt vardagsliv, utan de känner att det är någonting som ter sig naturligt. Vi har ändå ställt rätt direkta frågor om deras manlighet och identitet, och om deras känslor kring dessa när de har befunnit sig i vårdnadstvist. Många pratar då allmänt om ämnet och nämner specifika personliga upplevelser kring det. Allt som oftast argumenterar de för att deras papparoll är den som har kommit att förändrats mest när de har hamnat i tvist om barnen.

En pappa pratar om hur han ser på manlighet i samhället, och beskriver om hur han positionerar sig:

”Men sen är ju män olika. En del är ju mer manliga, och en del är ju... hur ska jag säga... ja, kvinnliga. Och eftersom jag tycker att man ska kunna bejaka olika sätt att vara! Jag är väl i mellanskiktet där... Jo jag tror att jag skulle säga att jag är någonstans mitt emellan.” (Henrik)

Vi kan se att detta tydligt visar på Henrik förstår vad som är det hegemoniska i manligheten i samhället, och väljer att definiera den med hjälp av att säga att de som inte är tillräckligt manliga blir kvinnliga. Han visar även att han inte tycker att han är en del av den norm av manlighet som finns i samhället, genom att bedöma sig som en person i mitten av de olika sätten att vara. Vi tolkar hans reflektioner och tycker att han visar på en medvetenhet kring att det finns en hegemonisk maskulinitet, men han väljer att ta ett steg ifrån den bilden genom att definiera sina egenskaper som delvis kvinnliga.

Nils beskriver dock den traditionella mansrollen på ett negativt sätt då han uttrycker sin bild av hur en typisk man ska agera och vilka känslor han ska visa. Han menar på att en man ska dölja sina problem genom att undertrycka sina känslor. Han menar att mannen ska gå och jobba och vara nöjd med det. Även om man inte är nöjd och inte mår så bra så förväntas det av mannen att han ändå ska låtsas att allt är bra.

Vi ser att Nils på det här sättet beskriver den hegemoniska bilden av manlighet, och den roll som män ska spela för att leva upp till vad som förväntas av dem. Eftersom han beskriver denna slags manlighet som något negativt, så visar han på att han inte vill ta på sig den rollen. Han visar på att denna roll har gjort så att han inte kunnat ta på sig den papparoll som han velat tidigare eftersom han har varit den som har varit tvungen att arbeta och sköta försörjningen. Vårdnadstvisten har på många sätt fått honom att inse vikten av att vara en närvarande pappa.

”Jag har tagit på mig papparollen mer än vad jag gjorde innan. Blivit starkare som pappa, tycker jag själv i alla fall. Samtidigt har jag missunnat mig som pappa i början eftersom jag var tvungen att jobba en massa, och inte vara hemma på det viset som jag kanske hade velat vara. Jag var tvungen att bära den lasten, att tjäna pengar.” (Nils)

Många av papporna pratar om papparollen och vilka traditionella synsätt det finns i samhället över hur en pappa ska agera, och hur han ska vara som person gentemot barnen. Vi tycker oss se att det traditionella sättet att vara pappa på förhindrar män att känslomässigt vara involverade i sina barns liv. Genom det som de uttrycker om att vara i vårdnadstvist, så har vi insett att det är den nya och förändrade synen på papparollen de strävar efter. Detta för att kunna vara så närvarande och engagerade pappor som möjligt åt sina barn. Henrik väljer att beskriva att han har valt att bryta med ”gamla normer” och hur det var ”förr”. Han anknyter vad han ser som gamla normer med hans uppväxt, och den uppfattning han har om hur det var tidigare. Han använder ordet machokultur i kontrast med hur han väljer att fostra sina barn. Vi upplever att Henrik ser den traditionella, hegemoniska mans- och papparollen, men strävar inte efter att uppnå den. Hans strävan är mer mot den nya och förändrade papparollen.

På många sätt ser vi att männen inte är bekymrade över sin manlighet just på grund av de sätter sin papparoll i främsta rummet. Att vara pappa är det som är viktigast för dem, att göra det som är allra bäst för barnen. Vi anser att de inte längre känner någon oro över hur de ses som män, utan mer oro över hur de ska uppfattas som pappor. Deras drivkraft i hela processen med vårdnadstvisten är barnens välmående, och att de ska få vara delaktiga i att uppfostra och

skydda sina barn. De tar på sig den nya och förändrade papparollen för barnens skull, allt görs för barnens skull.

Vi kan tydligt se att strävan efter den hegemoniska mansrollen inte längre är aktuell. Papporna lägger större vikt och medvetenhet i att anamma den nya och förändrade synen på papparollen som innebär att de får vara mer närvarande för sina barn. Vi kan se att den traditionellt, hegemoniska manligheten inte bara hindrar dem som män, utan även hindrar andra människor runtomkring att ge männen en chans till att få vara just det de vill vara, bra pappor. Papporna uttrycker att de anser att de axlar papparollen på ett bra sätt, men känner att det ändå inte är tillräckligt.

Problematiken, anser vi, ligger i att papporna vill vara delaktiga men de kan inte, eftersom de begränsas av den traditionella normen kring mans- och papparollen. Detta försvårar inte bara pappornas möjligheter att få vara där för barnen, utan skapar en bild för omgivningen att det är någonting som de inte vill. Samhällssynen bejakar inte att pappor vill vara känsllosamma och involverade, vilket leder till att papporna upplever att de hela tiden måste kämpa och överbevisa sig själva. Inte bara för samhället men även inom sig själva.

Ifrågasättandet av papparollen

Många av papporna säger att de jobbar mycket på att skapa en bra bild av sig själva som pappa, både inom sig själva men även i sin hemmamiljö. De säger att de vill kunna bygga upp en strukturerad vardag så att barnen kan ha det så bra som möjligt. Men många känner att de fortsatt motarbetas av olika myndigheter, alltså att de stigmatiseras just på grund av att de är pappor.

Pappan Gunnar uttrycker starkt en känsla av misstro från myndigheter då han menar på att han har gjort allt han kan, med jobb, hus, aktiviteter för barnen och andra saker för att skapa en trygghet i sitt liv men främst för barnen och den miljö som de växer upp och vistas i hos honom. Han gör allt det som han anser vara nyttigt för barnens utveckling och levnadsförhållanden, men känner att det aldrig är tillräckligt för myndigheterna.

Vi ser att Gunnar gör allt för att anamma den nya papparollen genom att skapa aktiviteter som tillåter honom att vara nära sina barn. Han känner att han ständigt hävdar detta, dels för sig själv men framför allt för myndigheter. Det är väl här vi kan se att den traditionella synen på pappor hos myndigheterna krockar med den nya bild av papparollen, som Gunnar försöker leva upp till, och skapar en situation där han inte tillåts vara den förälder han vill vara för

barnen. Gunnar tycker inte att han har gjort något olämpligt som pappa, utan han tror att myndigheternas misstro baseras på en uppfattning som de har över hur pappor ska agera. Vi tolkar detta som att myndigheterna antagligen har en traditionell och hegemonisk bild över hur pappan ska vara, och därför kan de pappor vi intervjuat känna sig stigmatiserade. Vi upplever att myndigheterna stigmatiserar pappor som söker kontakt, och som inte uppfyller normerna kring den traditionella papparollen. Vi vill väl försöka visa på att den bild som Bangura Arvidsson (2003) tydliggör i sin avhandling, där hon menar: *”Det kan ses som att det är vad socialsekreterarna förväntar sig av fäderna, att det normala är att de är frånvarande[...]”*(s.169) kan ligga som grund hos myndigheterna och därför blir det svårt för pappor att vara delaktiga. Möjligtvis hindras papporna från att vara närvarande eftersom de inte förväntas vara det.

Alla pappor uttrycker känslan av att vara motarbetade och ifrågasatta av myndigheterna, och att de utsätts för en sådan behandling just på grund av de är pappor. Allt som papporna anser vara goda kvaliteter att ha som förälder ifrågasätts eftersom socialtjänst trycker på sin egen bild som de har över hur pappor ska vara i allmänhet. Socialtjänst utgår oftast från mammans berättelse och tar inte pappans roll i beaktning uttrycker männen. Papporna känner att de döms utifrån att de är pappor, inte utifrån det som de gör för sina barn. De ifrågasätter den syn som myndigheter har, då den hindrar dem från att få vara de pappor som de vill vara.

Upplevelserna kring bemötandet och hjälpen som de fått i samhället

Vi upplever en stark upprördhet hos männen över hur de blir bemötta av myndigheter. Med hjälp av samma underrubriker som i resultatet kommer vi att ta stöd i olika teorier för att se på varför männen upplever bemötande från myndigheterna som någonting negativt. Men även hur de ser på den hjälp som finns, och varför de anser den vara knapphändig. Papporna är kritiska gentemot socialtjänstens sätt att arbeta och menar på att de utgår oftast ifrån att mannen är den som är den dåliga föräldern.

Bemötande

Vi upplever att det finns en förutfattad mening utav pappor hos socialtjänst och andra myndigheter, vilket kan leda till att många pappor får ett bemötande som de inte känner att de förtjänar. Papporna känner sig ofta kränkta och orättvist behandlade. De känner att den subjektiva bild som myndigheter har av pappor, förhindrar myndigheterna från att utreda vårdnadstvister på ett objektivt sätt. Med en objektiv tillvägagång menar vi att man tar hänsyn till båda föräldrarnas berättelser och åsikter.

Papporna känner att istället för att bli lyssnade på får de en stämpel redan från början, och när de försöker uttrycka vad de tycker och känner, för att motarbeta denna stämpel, blir de ytterligare stigmatiserade. Denna stämpel gör att de känner sig dömda av myndigheterna redan från början, den anser att de aldrig ens får chansen till att visa vad de tycker eller vad deras berättelse handlar om.

"Jag fick ingen connection med dom kände jag... Utan jag var ju utmålad som brottsling redan innan jag hade fått chansen att berätta... Alltså jag hade inte fått berätta någonting! Och va i princip dömd direkt av dem!" (Henrik)

Vad vi kan se, speglas detta negativa bemötande från myndigheter tillbaka på männen, genom att de känner en stor bitterhet och frustration. Vi menar att papporna tar på ett sätt åt sig den reaktion och det bemötande de får, genom att implementera liknande känslor i sig själva. Så som Mead (1976) diskuterar kring teorin om social interaktion och sättet som människan speglar vissa reaktioner och handlingar *"Individen reagerar, som vi sett, ständigt tillbaka mot samhället."* (s.150) ser vi kan tillämpas på männens reaktioner. När de får detta kritiska bemötande och inte förstår varför, tror vi att någonting utvecklas inom dem som kommer till uttryck i bitterhet.

Flera av papporna reflekterar över sina känslor kring hela processen och situationen, och uttrycker starka känslor av frustration och bitterhet. De menar på att det inte är så konstigt att man känner som man gör när man lever i en så utsatt position som de gör i och med vårdnadstvisten. Vi anser att det är just det negativa bemötande som papporna känner ifrån myndigheter, som har lett till känslor av stigmatisering. Den respons som papporna fått från myndigheter väcker även en reaktion hos dem själva som präglas av negativa känslor och bitterhet. Denna reaktion hos papporna på responsen från myndigheter, ser vi som en tydlig aspekt av den sociala interaktionens betydelse i samband med pappornas känslor.

Hjälpen

Papporna beskriver inte bara att hjälpen är otillräcklig, men även att det inte finns rätt hjälp att få för dem. Det vi vill göra är att visa på att skälet till att männen beskriver hjälpen som otillräcklig, är främst för att de inte blir lyssnade på. Det som vi har kunnat se som viktigt är att männen känner att någon hör och lyssnar till deras berättelser och visar empati för dessa. De uttrycker att det kanske inte alltid går att förstå och sätta sig in i deras situation, men huvudsaken är att någon tar sig tid att lyssna på dem.

Pappan Gunnar uttrycker att det är väldigt viktigt för honom att bli lyssnad på:

”Man vill ju att folk ska förstå, och om de kanske inte kan förstå riktigt så är det otroligt viktigt att bara bli lyssnad på”

De flesta av papporna är involverade i och har kontakt med olika pappagrupper. Detta tyder på att de verkligen vill ha hjälp och stöd, för att klara av situationen som de befinner sig i. Då flera av papporna uttryckt att de framför allt kan prata med individer som genomgår liknande saker, blir kontakten med pappagrupperna ganska så naturlig då de behandlar olika mansfrågor, därav också vårdnadstvister. Det är antagligen också ett sätt för männen att undgå att känna sig lika stigmatiserade som de gör hos myndigheter, då de tydligen känner sig förstådda hos dessa pappagrupper. Vi ser det viktigt att papporna hittat olika forum och pappagrupper att vända sig till. Ännu viktigare är det att samhället börjar se att det är ett problem, och att det måste utvecklas ett system där det finns bra hjälp och stöd för pappor att få.

Henrik har en egen teori om varför inte problemet kring utsatta pappor blir belyst i samhället.

”Tyvärr är ju problemet att det just är män och drabbade pappor som driver dessa frågor. Och problemet är också att många är så djupt inne i sitt trauma att dom ofta inte är så kommunikativa. Då blir det svårt att få människor att lyssna och även att få dom att inse att det faktiskt är ett problem.”

Vi förstår problematiken i att det framför allt är männen och papporna som kämpar för de här frågorna. Vilket i sin tur begränsar dem från att belysa problemen tillräckligt, för att samhället och myndigheterna ska ta det på allvar och se det som ett problem. Som det ser ut idag så är papporna på ett sätt stigmatiserade just på grund av att hjälpen inte finns att få, inte ens när de frågar efter den. Vi tror att när papporna frågar och ber om hjälp hos myndigheter, möts de inte bara av en oförståelse, utan även av en respons som stigmatiserar dem ytterligare. Är responsen dessutom av en negativ och ifrågasättande karaktär, speglar detta sig i männen och deras bild av sin egen pappa- och mansroll.

Männen upplever i kontakten med myndigheter att det ligger en förväntning från myndigheters sida att männen inte påverkas lika djupt av situationen, och att det är svårare för dem att visa hur de känner. Vi tror att detta kan leda till att myndigheter får en uppfattning om män som kalla och känslolösa. Papporna uttrycker däremot att de inte är kalla och känslolösa, utan att det beror mer på att män i allmänhet kanske har svårare att visa känslor än kvinnor.

Detta kan vi koppla till hur papporna ser på manlighet och hur det bör yttras. Vi menar på att normen kring manlighet kanske behöver ändras lite eller utvecklas i viss mån, när det kommer till män som söker hjälp. För vi tror att män är lika benägna att söka hjälp men när de inte får den responsen som de behöver, undviker de istället att prata om det överhuvudtaget.

Om synen på mannen som en känslolös människa, som inte behöver hjälp i vissa krislägen, förändras som norm i samhället så tror vi att även männen kommer bli mer öppna för att söka hjälp. Synen måste utmanas för att den ska förändras, på liknande sätt som Connell (1995) menar i sin teori om hegemoni. För att synen ska ändras permanent, så måste de ske på båda nivåer, dvs. hos männen och i samhället. Vi ser att papporna som vi intervjuat, vill prata om sina känslor och problem, men har ingenstans att vända sig och får därför inte den hjälpen som de behöver. Vi menar att förändringen framför allt borde ske hos myndigheter på samhällsnivå. Där man utgår ifrån att pappan behöver likvärdigt stöd som mamman i sitt föräldraskap.

Skillnaden mellan pappa och mamma

Det som vi tydligt kan se i männens berättelser är deras känslor kring att de alltid undermineras som pappor i jämförelse med mamman. Många uttrycker mammans roll som den man främst beaktar i vårdnadstvister, och att utredningar endast handlar om mammans agerande med barnen. Vi upplever att männen känner att vad de än gör som pappor så kommer de aldrig ha lika stor möjlighet att påverka situationen såsom mamman kan.

"Och att man faktiskt är en bra pappa! En bra människa och man som faktiskt kämpar och försöker göra det som är bäst för barnen. Men det blir tydligen aldrig tillräckligt... för jag är ju man. Det är väl det som är problemet då." (Gunnar)

Här kan vi tyda att mannen inte endast känner stigmatisering som pappa men även som man. Då männen inte får den respons som de förväntar sig, skapar det en ifrågasättande bild i dem själva som de inte riktigt förstår. Detta yttrar sig i en stigmatiserande känsla som pappa, men även hos dem själva som män.

Någonting som männen också tydligt uttrycker är att det finns väldigt mycket hjälp för kvinnor och mammor att få i samhället. De menar på att det är bra, men skulle vilja att mer resurser och större engagemang läggs på att utveckla fram mer stöd och hjälp åt män, då de menar på att det som finns är otillräckligt. Om man jämför den hjälp som finns för mammor att tillgå när de befinner sig i vårdnadstvist med den hjälp som papporna upplever att de har

tillgång till, så uttrycker männen att den största skillnaden är att mammor har lättare för att få den hjälp de behöver. De tror dels att kvinnorna har lättare för att prata om sina problem men även att myndigheter har en inställning att kvinnor har lättare att ta emot hjälp. Detta tycker vi visar på att männen inte bara känner att de blir stigmatiserade på grund av att de är pappor, men att de ytterligare blir stigmatiserade i jämförelse med mammorna.

Avslutande reflektioner

Vårt arbete har vi lagt upp efter olika teman, främst för att kunna strukturera upp det vi har ansett vara gemensamma nämnare men även för att visa på en röd tråd i pappornas berättelser. Vi vill med detta avsnitt konkret lägga fram de slutsatser vi kan dra från vårt resultat och vår analys, men även reflektera över vad vi anser vara det som bör synliggöras och utvecklas vidare. Vi hoppas att en empati växer fram i samhället, för de upplevelser och känslor av utsatthet i vårdnadstvist, som de pappor vi har intervjuat känner. Endast en sådan empati kan leda till vidare forskning i ämnet; forskning som leder till en djupare kunskap och förståelse kring pappors situation och känslor i vårdnadstvist.

Slutsats

Under uppsatsens gång hade vi en uppfattning om att den manliga identiteten och mansrollen skulle ha en rätt så stor inverkan på papporna, i hur de ser på sig själva men även hur de tänker och agerar. Av det som männen berättade och delade med sig av upplevde vi inte längre att man kunde se någon större inverkan av manlig identitet och mansroll på papporna. Även om papporna inte pratade om den manliga identiteten som någonting som de lever efter, så finns det fortfarande en norm i samhället om hur en man ska agera; en hegemonisk maskulinitet. En man har svårt att leva upp till och sträva efter att både upprätthålla en manlig identitet och den nya synen på papparollen. Det är här vi anser att det sker en krock för papporna. Att främst anamma den hegemoniskt manliga identiteten innebär att de inte kommer ha möjlighet att vara känslosamma och närvarande pappor för sina barn, vilket är det som de framför allt vill. Vi kände att tonvikten låg mer på att vara pappa, och främst en närvarande och delaktig pappa i barnens liv. Det viktigaste för papporna handlade mer om papparollen. De strävar mer efter den nya och förändrade papparollen än den hegemoniska synen på papparollen som finns i samhället. Vi anser det hegemoniska vara det traditionella synsättet i samhället och är troligtvis det sätt myndigheter arbetar utifrån. Vilket vi tror är skälet till att papporna blir bemötta på det sättet som de beskriver att de har blivit. Ett bemötande som inte bara leder till ett ifrågasättande från myndigheter men även hos dem

själva som män och pappor. Vi upplever att det är ett stort hinder i att arbeta och möta papporna utifrån ett så förutfattat sätt som vi kunnat tolka i det som papporna sagt. Detta kan resultera i stigmatisering av papporna men även leda till att männen väljer att inte söka hjälp.

Tyvärr har vi upplevt att rätt hjälp för papporna inte finns att få, och att hjälpen i allmänhet är otillräcklig. Det största problemet, beskriver männen rätt så tydligt, är att ingen förståelse eller empati visas, och att papporna känner att de inte blir lyssnade på. De känslor de beskriver tycker vi visar på en stark bild av att de värderas lägre än mammorna, när det kommer till föräldraskap. Ytterligare tecken på stigmatisering, anser vi, är den stämpeln som männen upplever att de får redan innan de söker hjälp, men även i samband med att de gör det. Den kritik som papporna har lagt fram mot de olika myndigheterna, har lett oss till att tro att det tillvägagångssätt som myndigheter använder sig av i vårdnadstvist kan vara till stor nackdel för papporna. De känner att de inte blir bemötta med en neutral och objektiv inställning, och detta tror vi kan bero på att myndigheter möjligtvis lutar sig mot normativa grunder som finns i samhället.

Diskussion

Vår studie ger en unik och specifik inblick på fem pappors upplevelser av att befinna sig i vårdnadstvist, och vårt mål har aldrig varit att ge en generell bild. Det vi har velat är att lyfta fram pappornas berättelser på ett rättvist och förstående sätt. Möjligheten för att kunna ge en generell bild av pappor i vårdnadstvist, anser vi vara att studera hela bilden av en vårdnadstvist. Vidare forskning bör fokusera på alla parter som berörs av processen; pappors roll, myndigheters roll och mammors roll. Detta för att främst beakta det som är det bästa för barnen. Endast när man har forskat utifrån alla infallsvinklar kan man få fram en rättvis bild av varför det ser ut som det gör. Eftersom vi endast utgått ifrån en liten grupp pappor, och deras berättelse, så kan vår bild möjligtvis vara aningen ensidig. Man skulle kunna ifrågasätta validiteten i deras utsagor, men vi ser inte att det är vår roll i uppsatsen. Den validitet som vi måste utgå ifrån, ligger i deras upplevelser och känslor. Pappornas subjektiva bild, kan antagligen vara en viss förskönad bild av dem själva, men vi som forskare känner att vi inte är ute efter att ifrågasätta deras bild. Vårt fokus var att lyfta fram deras känslor kring att befinna sig i en vårdnadstvist. På så sätt kommer vår forskning inte kunna ge en generell bild på pappors problematik i vårdnadstvist. Dock hävdar vi att de mönster och tydliga gemensamma nämnare i pappornas berättelser, visar på en problematik som bör synliggöras, men även forskas mer i.

Den bild som papporna har gett oss över vilken slags hjälp som har stöttat dem mest, har fått oss inse att det är otroligt viktigt att männen blir lyssnade på. Vi förstår att vikt måste läggas vid att förändra och utveckla den hjälp som finns att tillgå för pappor, men även män. Vi ser att de pappagrupper, som männen framhäver som en viktig del i deras läkningsprocess, bör få en mer omfattande roll i kommuners arbete för att ta fram anpassad och effektiv krishantering för män. Det måste läggas mer tid, forskning och engagemang på detta, som vi uppfattar vara ett socialt problem. Det måste ses som ett socialt problem för att män och pappor ska få möjlighet till en rättvis och värdig behandling och hjälp. En hjälp som de faktiskt efterfrågar, men framför allt förtjänar.

Sammanfattningsvis anser vi att mer arbete och forskning måste läggas på pappor, men även att man lägger mer tid på att verkligen lyssna på och visa empati för deras känslor. Den jämställdhetsdiskurs som existerar i samhället trycker oftast på att kvinnan är underordnad mannen, och i många fall är det så. Dock har vi med vår studie ett tydligt exempel på en situation, där mannen är underordnad kvinnan, dvs. pappans ojämlika position till mamman i vårdnadstvist. Förändring måste ske, inte bara för pappornas skull, men även för att få ett jämställt och rättvist avslut för alla parter i en vårdnadstvist.

Källhänvisningar

Böcker

- Berg, Lars-Erik & Johansson, Thomas (1999). *Den andre föräldern: om deltidspappor och deras barn*. Stockholm: Carlsson
- Connell, Raewyn (Robert William). (1995). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos AB
- Eliasson, Annika (2010). *Kvantitativ metod från början. 2.*, uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur
- Goffman, Erving (2001). *Stigma: den avvikandes roll och identitet. 2.*, omarb. uppl. [sic] Stockholm: Prisma
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun, 2.* uppl. Lund: Studentlitteratur
- Lennér-Axelsson, Barbro (1994). *Männens röster i kris och förändring*. [Ny utg.] Stockholm: Natur och kultur
- Mead, George Herbert (1976). *Medvetandet, jaget och samhället: från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Lund: Argos
- Nilsson, Bo. (1999). *Maskulinitet: representation, ideologi och retorik*. Umeå: Boréa
- Plantin, Lars (2001). *Män, familjeliv och föräldraskap*. 1. uppl. Umeå: Boréa
- Schiratzki, Johanna (2008). *Mamma och pappa inför rätta.*, Uppsala: Iustus
- Watt Boolsen, Merete (2007). *Kvalitativa analyser: [forskningsprocess, människa, samhälle]*. 1. uppl. Malmö: Gleerups
- Wästerfors, David, Sjöberg, Katarina (2008). *Uppdrag: Forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber

Avhandlingar

- Bangura Arvidsson, Maria (2003). *Ifrågasatta fäder: olika bilder av fäder till socialt utsatta barn*. Diss. Lund: Univ., 2003
- Hagström, Charlotte (1999). *Man blir pappa: föräldraskap och maskulinitet i förändring*. Diss. Lund: Univ.

Vetenskapliga artiklar

- Migliaccio, Todd. (2001). *Marginalizing the battered male*. I: *The Journal of Men's Studies*. Vol. 9, nr 2, s. 205-226.

- Straton, Jack C. (1994). *The myth of the "battered husband syndrome"*. I: *Masculinities*, vol. 2. Nr 4, s.79-82.

Projektarbete

- Anderberg, Pernilla, Andius, Disa, Odelsheim, Malin, Puskar, Amna, (Ht 2010). *Män i kris – Vart ska de ta vägen?*. Halmstad Högskola

Webbsidor

- <http://www.dn.se/nyheter/sverige/varnadvist-hamnar--oftare-i-ratten> (16/5-11 kl. 10.10)
- <http://www.genus.gu.se/Nyheter/fulltext//papparoll-i-forandring.cid917396> (2/5-11 kl. 10.30)
- http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9557/2006-114-32_200611432.pdf (10/5-11 kl. 17.00)
- <http://www.socialstyrelsen.se/omsocialstyrelsen/organisation/regeringsuppdrag/varnadsreformen2006> (20/5-11 kl. 15.30)

Bilaga 1

Intervjuguide

Mannens bakgrund

- Hur ser din livssituation ut?
- Anser du att din uppväxt har påverkat dig som människa?
 - I sådana fall, på vilket sätt?
- Hur upplever du din roll som man i samhället?
 - Hur ser du på din roll som man i arbetslivet kontra nära relation?
- Har du många nära vänner?
 - Vad betyder de relationerna för dig i syfte att kunna prata/be om hjälp?

Drivkraft till att söka hjälp och stöd

- Hur kom du i kontakt med myndigheten/organisationen?
- Varför valde du att söka hjälp?
 - Eget initiativ?
 - Andras rekommendationer?
- Ansåg du att du hade andra alternativ?
 - Någon i din omgivning?
 - Nära relation?
- Fanns det en oro hos dig att söka hjälp?
 - I så fall vilken slags oro?
- Kände du dig förstådd när du väl tog steget att söka hjälp?
 - Hur såg reaktionerna från närstående ut?

Manlig identitet

- Fanns det några hinder i ditt val att söka hjälp?
 - Känslor i dig själv?
 - Känslor från personer i din omgivning?
- Hur bekväm/ obekvämt kände du dig i att prata om vad du gick igenom?
- Upplevde du det svårt att prata om dina problem?
 - Med personer i din omgivning?
 - Myndigheter?
- Hur har den kris du har gått igenom präglat dig som människa?

Mannens syn på hjälp som finns

- Hur ser du på den hjälp som finns att tillgå i samhället, utifrån dina egna erfarenheter?
- Skulle du kunna rekommendera den hjälp som du har fått till andra?
- Dina egna erfarenheter? Positiva kontra negativa upplevelser
- Känner du dig mer öppen för att prata om dina problem nu?
- Känner du att den hjälp som finns att tillgå för män behöver förändras på något sätt?
 - Är den hjälp som finns tillräcklig?
- Hur upplevde du den hjälp du fick?